

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra historie

PAVEL SKŘEJPEK

Obor: historie

**DĚJINY ZEMĚDĚLSKÉHO ŠKOLSTVÍ VE
VYŠKOVĚ**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Burešová, CSc.

Olomouc 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem použil jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 31. března 2014

.....

ÚVOD.....	1
1. ZEMĚDĚLSKÉ ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	3
1.1 PRVNÍ ZEMĚDĚLSKÉ ŠKOLY	5
1.2 ZEMĚDĚLSKÉ ŠKOLSTVÍ PO ROCE 1918.....	9
1.4 OKUPACE A ZEMĚDĚLSKÉ ŠKOLSTVÍ.....	11
1. 5 ZEMĚDĚLSKÉ ŠKOLSTVÍ ZA „KOMUNISMU“	12
2. HISTORIE ŠKOLSTVÍ VE VYŠKOVĚ	16
2.1 OBDOBÍ OD ROKU 1409 DO ROKU 1774	16
2.2 OBDOBÍ OD ROKU 1774 DO 90. LET 20. STOLETÍ.....	17
3. ZEMĚDĚLSKÉ ŠKOLSTVÍ VE VYŠKOVĚ	20
3.1 ZEMĚDĚLSTVÍ NA VYŠKOVSKU	20
3.2 ÚLOHA HOSPODÁŘSKÉHO SPOLKU PŘI ZRODU ŠKOLY.....	21
3.3 ZIMNÍ HOSPODÁŘSKÁ ŠKOLA PO ROCE 1888	22
3.4 ZIMNÍ HOSPODÁŘSKÁ ŠKOLA PO ROCE 1918.....	26
3.5 VZDĚLÁVÁNÍ ŽENSKÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO DOROSTU	30
3.6 ŠKOLA ZA OKUPACE.....	32
3.7 ŠKOLA V POVÁLEČNÝCH LETECH A V OBDOBÍ SOCIALISMU.....	33
3.8 VÝVOJ ŠKOLY V DEVADESÁTÝCH LETECH	37
3.9 ŠKOLA V NOVÉM TISÍCILETÍ	42
ZÁVĚR.....	44
RESUMÉ.....	48
SUMMARY.....	49
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY:.....	50
LITERATURA:	50
ARCHIVNÍ PRAMENY:	51
VYDANÉ PRAMENY:	51
OSTATNÍ PRAMENY	52
INTERNETOVÉ ZDROJE	52
SEZNAM PŘÍLOH.....	52
PŘÍLOHY	53

ÚVOD

Přibližně osm až deset tisíc let pěstují lidé rostliny a chovají domácí zvířata. Trvalo desetitisíce let, než se z tvora závislého na rozmarech přírody a živícího se sběrem a lovem, stal člověk, který dokázal aktivně působit na přírodu, využívat její bohatství a získat tak prostřednictvím zemědělství lepší životní podmínky. Zemědělství přispělo k hustšímu osídlení, k jistější obživě a především k urychlení vývoje lidské společnosti.

Postupně se zdokonalovaly technologie zpracování půdy, chovu hospodářských zvířat, zpracování rostlinných a živočišných produktů. Lidé si předávali své zkušenosti z generace na generaci. Na počátku byly výnosy z polí malé a práce těžká a nekonečná. Výrazná změna započala v pozadí boomu průmyslové revoluce a s ní související „populační explozí“ 19. století, kdy přicházelo mnoho nových vymožeností i do oblasti zemědělství, a hospodaření se stávalo komplikovanějším. Z těchto důvodů vznikaly první zemědělské školy. Tyto vzdělávací ústavy vznikaly na konci 19. století nejprve pro syny sedláků a velkého významu nabyly ve století 20., kdy se rolník poprvé dostal do popředí díky komunistické ideologii.

České zemědělství bylo už v první polovině minulého století vysoce výkonné, zatímco v současnosti jeho výkon hluboce zaostává a jeho struktura se mění. Po 2. světové válce byla produkce potravin pochopitelně velmi nízká, ale do roku 1990 se zvýšila 2,2 krát. V současnosti se vrátila na úroveň konce šedesátých let. Je patrné, že české zemědělství prošlo dramatickým demografickým vývojem. Vytrvale se snižuje objem klasické zemědělské produkce a zpožďují se nové programy nepotravinářského využití zemědělství. Zvyšuje se závislost na dovozu potravin.

Pozici zemědělského oboru odpovídá i zemědělské školství, které je v útlumu. „Klesá počet škol, nejsou peníze, školy se slučují s nezemědělskými, a proto klesá jejich kvalita i zájem o ně,“ uvádí předseda agrární komory Jan Veleba. „Problém je způsoben nízkými mzdami za náročnou práci a nízkou prestiží zemědělství, kterou oboru dávají zejména politici a potažmo i společnost.“

Přesto pořád platí rčení: Pokud jsi dneska už jedl, tak poděkuj svému farmáři!

Ve své bakalářské práci se věnuji zemědělskému školství a zaměřuji se na hospodářskou školu ve Vyškově. Jedná se o školu s dlouholetou tradicí, která, stejně jako celé zemědělské školství u nás, v současné době prochází svým nejtěžším obdobím. Vznikla jako jedna z nejstarších hospodářských škol v zemi a to především díky poloze, ve které se nachází. Krajina Vyškovské brány tvoří jih kulturní oblasti zvané Haná a je odnepaměti využívána k zemědělské činnosti. Zdejší úrodná půda podmiňovala trvalé osídlení již od starší doby kamenné. Krajina tím získala svůj specifický charakter a stejně tak dala osobitý ráz i jejím obyvatelům.

Na Vyškovsku existovaly kromě mnoha statků i pivovar, několik rybníků a cukrovar.

Cílem mé bakalářské práce je objasnit historický vývoj zemědělského školství ve Vyškově. Popisuji v ní jednotlivé etapy vývoje vyškovské zemědělské školy od jejího vzniku v roce 1888 do současnosti. Podrobně se zaměřuji na historické změny v naší společnosti a jejich vliv na změny v zemědělském školství.

Specifikuji historická období, která významně zasáhla do vývoje vyškovské školy a to jednak umístěním školy, početním zastoupením studentů, strukturou pedagogů, výběrem odborných předmětů, řešením praktických cvičení a s tím spojených školních pozemků, později školního statku, a v neposlední řadě se zabývám i financováním školy.

Vytvořením přehledu evoluce vyškovské zemědělské školy otevírám otázku vlivu politického vývoje v zemi na stav zemědělského školství nejen ve Vyškově, ale v celé České republice.

1. ZEMĚDĚLSKÉ ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

Vznik odborných škol pro rolníky byl podmíněn průmyslovou revolucí a růstem populace v 19. století. Nicméně nemohlo by dojít k zintenzivnění hospodaření na půdě bez překonání takzvaného začarovaného kruhu v zemědělství, který je typický pro období středověku.

Vývoj zemědělství té doby byl podmíněn samotným vztahem poddaných a vrchnosti. Poddaný si často nemohl dovolit dodržovat trojpolní (úhorový) systém. Obdělávání půdy proto bylo podmíněno početními stavy dobytka, který byl zdrojem prakticky jediného využívaného hnojiva, chlěvské mrvy. Pokud se snížil stav píce, klesl počet dobytka a tím se snížil i výnos z rostlinné výroby, a tak dále.¹

Zlom vývoje zemědělství nastal v polovině 18. století. V této době započaly zásahy státu do zemědělské výroby. Hnací silou těchto kroků byly prohrané války Marie Terezie a později i boje napoleonské. Také vyšší tlak domácího trhu, poháněný manufakturní výrobou, přispěl k větší specializaci v zemědělské výrobě. Zdokonalení zemědělské výroby probíhalo nejdříve na těch panstvích, které byly pod dohledem panovnického dvora (panství komorní a klášterní) a posléze i na velkostatkách, které patřily šlechtě. Na půdě poddaných docházelo k těmto procesům až na konci 18. a více v první polovině 19. století. Podmínkou pro inovaci v zemědělské výrobě byl patent o zrušení nevolnictví z roku 1781. Tento důležitý mezník však nepůsobil přímo, ale spíš vytvářel prostor pro rozvoj dělby práce. Největší pokrok byl patrný právě v chovu dobytka, díky čemuž se zemědělská výroba pomalu dostávala ze středověkého začarovaného kruhu. Na počátku 19. století byl zaznamenán prudký rozvoj cukrovarnictví a s ním spojené pěstování cukrové řepy. Za to, že se z českých zemí později stává cukrovarnická velmoc, vdčíme nejen těžkým úrodným půdám naší vlasti, ale také Napoleonově kontinentální blokádě, která měla za následek zákaz dovozu třtinového cukru z Anglie. Nešlo jen o cukrovou řepu, ale blokáda přispěla k intenzivnějšímu pěstování dalších plodin, jakým

¹ ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s.: 11-12.

byly například chmel a jetel, čímž se vytvořily základy pro pozdější zemědělskou výrobu.²

² ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s. 12--14.

1.1 První zemědělské školy

Nové zemědělské postupy potřebovaly odborně vzdělané hospodáře, proto není divu, že na počátku 19. století vznikaly vůbec první zemědělské školy. Nejstarším zařízením tohoto typu byla škola, které vznikla na pozemcích břevnovského kláštera a měla vyučovat úředníky vrchnostenské hospodářské správy kláštera v Břevnově. Tato škola nesla název Teoreticko-hospodářská a byla založena roku 1728 opatem Otmarem Denielem Zinckem. Sloužila svému účelu 10 let. Vyučovala se zde teorie, ale i praktické předměty jako dobytkářství, lesnictví, ovocnictví, zelinářství a rybářství.

Z podobného důvodu jako „břevnovská škola“, to znamená z důvodu zintenzivnění zemědělské výroby na velkostatkách, vznikla Vlastenecko-hospodářská společnost. Byla založena roku 1767 v Praze. Roku 1770 byla zřízena obdobná organizace v Olomouci, ta nesla název Soukromá hospodářská společnost. Členové obou společností byli z řad šlechty. Dalším významným posunem v zemědělském školství byla stolice polního hospodářství na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze, která byla založena roku 1776.

Účelem všech těchto institucí bylo šíření nových výrobních zkušeností. Na poddané v 18. a na počátku 19. století měli největší vliv vesničtí kněží a kantoři, proto bylo studentům teologie doporučeno, aby navštěvovali přednášky na stolici polního hospodářství.

Další možností šíření novinek v zemědělství byl tisk (články ve Schönfeldeských a Krameriových novinách, později i publikace Vlastensko-hospodářské společnosti).

Pro drobné sedláky byly v této době poprvé zřizovány učební zařízení, které však neměly dlouhé trvání. Například v letech 1777-1781 byla zřízena v Kníně včelařská škola.

Školu jako takovou založil roku 1790 rytíř Jan ze Schönfeldu, nesla název Selská škola v Trnové u Zbraslavi. Byla první školou tohoto typu ve střední Evropě. Šlo o soukromou chlapeckou školu pro děti starší 12 let, často i pro sirotky, na které přispíval stát. Navzdory tomu, že škola neměla dlouhého trvání, nelze jí upřít propagační význam. Rytíř ze Schönfeldu pro potřeby své

školy vydal první českou učebnici zemědělství, s pomocí které se žáci seznamovali s novými výrobními postupy.³

Restrukturalizace zemědělství probíhala na našem území velmi pomalu, za zlomový bod se dá považovat rok 1781. Patent o zrušení nevolnictví urychlil nové procesy probíhající v zemědělské výrobě, přestože největší procento půdy bylo spravováno vrchnostenskými velkostatky. Úředníci velkostatku se postupně seznamovali s novými metodami v zemědělské výrobě, a to především prostřednictvím periodik hospodářské společnosti. Mezi „novinky“ v rolním hospodaření na přelomu 18. a 19. století patřilo například zavádění pěstování cukrovky a brambor, nové způsoby hnojení, zdokonalené postupy pěstování obilovin a chmele.

Pro zemědělské školství byl důležitější rok 1848, než rok 1781. Po roce 1848 došlo k prvním organizovaným snahám státu o vybudování zemědělských škol. Stát si v této době již plně uvědomoval strategický význam zemědělské výroby a usiloval o to, aby probíhala, co možná nejefektivněji. Roku 1848 vzniklo ministerstvo zemědělství a hornictví. Toto ministerstvo svolalo do Vídně, rok po svém vzniku, hospodářský sněm. Tento sněm měl za úkol řešit problémy postoje hospodářství k zemědělské výrobě a naopak. Na sněmu bylo rovněž připomenuto, aby bylo dbáno na zakládání rolnických škol a aby byly propagovány mezi žactvem.

První z těchto škol byla tříletá rolnická česká škola v Rabíně na Vodňansku, další pak dvouletá německá rolnická škola v Děčíně. Tyto školy byly však nadále určeny pro hospodářské úředníky. O obě školy byl velký zájem.

Dalším výrazným mezníkem zemědělského školství byl rok 1864. V tomto roce se zemský sněm království českého usnesl a vydal *Základní pravidla ku zřizování hospodářských škol v Čechách, které chtějí být prohlášeny za ústavy zemské*. Šlo o pravidla organizace vzniku, ale i o způsobu a obsahu vyučování na zemědělských školách. Na Moravě příslušné instituce vydaly obdobné zákonné opatření až v roce 1883. Školy měly být financovány

³ ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s. 13-15.

z takzvaného třetinového systému, což znamená, že provoz školy platily stát, zemská pokladna a obec rovným dílem.

Roku 1869 určilo ministerstvo třístupňovou soustavu zemědělského školství, 1. rolnické školy, 2. vyšší hospodářské školy a 3. vysoké hospodářské školy. Do této soustavy ještě nebyly zapojeny takzvané zimní hospodářské školy. Ty se v roce 1885 posléze staly čtvrtým a nejnižším stupněm soustavy.

Rozvoj zemědělského školství byl v této době podmíněn pronikáním tržní ekonomiky do zemědělství. Úspěšný rolník již musel zvládat běžnou zemědělskou činnost obohacenou o nové pracovní postupy tak, aby byl schopen reagovat na zvýšenou poptávku po produktech rostlinné výroby, kterou zpracovávaly nově vzniklé cukrovary, lihovary a pivovary.

Docházelo také ke specializaci hospodářských škol dle výrobního zaměření dané oblasti (cukrovarnictví,...) ⁴

Na Moravě proběhl vývoj zemědělského školství odlišně oproti Čechám, a to v několika základních směrech. Šlo tu především o „zpožděné“ vydání nařízení týkající se vzniku hospodářských škol.

Nejintenzivnější rozvoj zemědělství připadlo na Moravě až na přelom 19. a 20. století. Na Moravě byla vytvořena obdobná soustava zemědělského školství jako v Čechách, avšak jednotně a centrálně byla vyhlášena až v roce 1883 (v Čechách již v roce 1869). Byla vyhlášena soustava nižšího zemědělského školství, která byla doplněna roku 1885 o zimní hospodářské školy. Na Moravě se více projevil krajinné faktory, což se projevilo specializací jednotlivých škol (znojemská škola z roku 1874 na vinařství, vizovická na ovocnářství, olomoucká na chmelařství).

Po sjednocení školní soustavy v roce 1883, počet zemědělských škol raketově vzrůstal. Do pádu monarchie začalo svoji činnost 164 zemědělských škol. ⁵

⁴ Černohorský Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*, Praha, 1980, s. 16, 17-23

⁵ ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu.*, Praha, 1980, s. 33.

Seznam nejstarších zemědělských škol v českých zemích

Rolnicko-chmelařská škola v Rakovníce, založena v roce 1835,
Střední lesnická škola v Hranicích, založena v roce 1855,
Střední hospodářská škola v Kadani, založena v roce 1860,
Střední hospodářská škola v Roudnicích, založena v roce 1864,
Střední hospodářská škola v Olomouci, založena v roce 1865,
Rolnická škola v Ivančicích založena v roce 1866,
Akademie hospodářská v Táboře, založena v roce 1866,
Rolnická škola ve Velkém Meziříčí, založena v roce 1867,
Rolnicko-Inářská škola v Šumperku, založena v roce 1867,
Střední hospodářská škola v Horních Heřmanicích založena v roce 1869,
Pomologický ústav v Troji (v Praze), založen v roce 1870,
Rolnická škola v Písku, založena v roce 1870,
Rolnická škola v Chotěbuzi, založena v roce 1872,
Střední hospodářská škola v Přerově, založená v roce 1875,
Střední hospodářská škola v České Lípě, založena v roce 1879.

6

⁶ REICH, Edvard: *Zemědělské školství a vyučování v republice Československé* r. 1920. Praha, 1921 s. 3-22.

1.2 Zemědělské školství po roce 1918

V nově vzniklém Československu bylo 164 zemědělských škol, z toho 67 na Moravě a drtivou většinu z nich tvořily zimní rolnické školy (42). V Čechách jich bylo 90 a ve Slezsku 7. Jediná vysoká zemědělská škola byla v Praze a Hospodářská akademie v Táboře. Na Moravě a ve Slezsku nejvyšší stupeň zemědělského školství ještě zastoupen nebyl.

V roce 1919 se tento počet zvýšil na 186, přičemž na Slovensku se nacházelo 11 z nich. Mezi těmito školami byly zemědělské školy nižšího, středního, vyššího i vysokého stupně, ale také školy hospodyňské, které vzdělávaly ženský zemědělský dorost. Během dalších dvou let bylo toto číslo navýšeno o dalších 22 škol. V Čechách byla většina škol okresních popřípadě okresem podporovaných (80). Oproti tomu na Moravě byla drtivá většina škol zemských (68). Z celkového počtu 206 škol bylo pouze 29 státních a zbylých 14 škol bylo zřizováno spolky nebo jinými soukromými subjekty (jednou z těchto škol byla i vyškovská škola, která byla provozována Okresním hospodářským spolkem).

Za první republiky se událo v zemědělském školství hned několik změn oproti zřízení v Rakousku-Uhersku. Došlo k transformaci hospodářských akademií na vysoké školy zemědělské. Střední školy hospodářské byly dle zákona 281/1920 Sb. přeměněny na vyšší školy hospodářské (výnosem ministerstva zemědělství z října roku 1922). Vlivem rozsáhlé pozemkové reformy se změnil od základu cíl zemědělských škol. Nesloužily již primárně úředníkům velkostatku, ale především byly určeny pro rolníky hospodařících samostatně na své vlastní půdě. Školy dávaly těmto uchazečům přednost.

Mezi přijímací podmínky pro přijetí na střední hospodářskou školu patřilo dosažení věku 15 let, absolvování měšťanské nebo případně nižší střední školy, dále pak splnění přijímacích zkoušek, které se skládaly z vyučovacího jazyka, matematiky a měřičství. Studium na těchto školách bylo zakončováno maturitou. Při výuce se dbalo na praxi, která byla při zemědělském studiu nezastupitelná, ať již šlo o školu organizované praxe na školních pozemcích či v nějakém blízkém zemědělském podniku, nebo praxe individuální.

Nižší hospodářské školy přijímaly žáky čtrnáctileté, kteří splnili povinnou školní docházku.⁷

Soustava zemědělských škol v Československu v roce 1934

1. Vyšší hospodářské (rolnické) školy čtyřleté
2. Rolnické školy dvouleté
3. Odborné školy hospodářské dvouleté
4. Jednoroční hospodářské školy
5. Speciální hospodářské školy (vyšší a nižší)
6. Zahradnicko-ovocnářsko-vinařské školy (vyšší a nižší)
7. Hospodyňské školy (vyšší, dvouleté, celoroční, zimní hospodyňské)
8. Lesnické školy

V roce 1934 na území Československa bylo 265 takových školních zařízení. Z tohoto počtu bylo 54 německých a 30 na Slovensku. Bývalé zimní hospodářské školy byly totožné s Odbornými hospodářskými školami (těch bylo ze všech druhů škol nejvíce, 130 v celém Čsl.).⁸

⁷ ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s.:55-58; REICH, Edvard: *Zemědělské školství a vyučování v republice Československé r.* 1920. Praha, 1921 s. 3-7.

⁸ ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu.*, Praha, 1980, s.55-58.

1.4 Okupace a zemědělské školství

Zábor československého pohraničí a následná okupace měly své důsledky i v zemědělském školství, nezasáhly však výrazněji do chodu nižších a středních škol. Výjimku tvořily vysoké školy, které byly uzavřeny.

Snad největší změna, která zemědělské školy v období okupace postihla, byl jejich přesun pod ministerstvo školství (1942). To se projevilo spíše negativně odtržením školních osnov od zemědělské praxe. Dříve hospodářské školy spadaly přímo pod ministerstvo zemědělství. Nicméně školní soustava nebyla za okupace nijak měněna, s výjimkou jednoletých hospodářských škol, které v roce 1942 zanikly.

Co se týkalo školních osnov a způsobu vyučování, rovněž nebyly nijak zásadně pozměněny. Pouze byl kladen důraz na německý jazyk, ze kterého museli skládat zkoušku všichni pedagogové.

Zemědělské školství čekalo po osvobození hned několik změn. Tou první bylo, že kromě zemědělských škol, spadly do správy ministerstva školství a osvěty rovněž lesnické školy, ale také školní statky a další praktická pracoviště. Prvním úkolem ministerstva bylo zprovoznění všech školních zařízení. Některé totiž za války sloužily vojenským účelům, čemuž odpovídal i jejich stav. Nejhorší situace byla kupříkladu v ovocnicko-vinařské škole ve Valticích, kde bylo původní zařízení školy zcela zdevastováno. Ve většině zemědělských škol přišel za války k úhonně živý inventář, tedy hospodářské zvířectvo. Specifické problémy nastávaly v hospodářských školách v oblasti Sudet.⁹

⁹ ČERNOHORSKÝ, Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s.:82,86-96; PAVLÍK, V.: *90 let zemědělského školství ve Vyškově*. Vyškov, 1978, s. 9.

1. 5 Zemědělské školství za „komunismu“

Vítězství komunistické strany ve volbách roku 1946, a její převzetí veškeré moci v zemi v únoru 1948, trvale poznamenalo celé československé zemědělství a s ním i zemědělské školství. Proces kolektivizace zemědělské půdy, rozvoj velkovýroby v jednotných zemědělských družstvech se logicky odráželo v osnovách i samotné struktuře zemědělských škol. V roce 1950 bylo v socialistickém (znárodněném) sektoru pouze 28,9% zemědělské půdy. O devět let později to bylo již 87%. V tomto období docházelo ke snížení počtu pracovníků v zemědělství právě díky zavádění velkovýroby a používání těžké mechanizace. Zemědělská výroba se začala zintenzivňovat na maximální úroveň. Byla například upravována řada míst, ať již pomocí meliorace, drenážních potrubí či dalších postupů tak, aby se daly využívat jako orná půda.

Dobová ideologie kladla zemědělství na první místo a s ním i zemědělské školství. Bylo třeba vychovat dostačující počty kvalifikovaných pracovníků, schopných fungovat v novém typu zemědělské výroby. Starší pracovníci jsou rekvalifikováni řadou kurzů a školení, které měly řešit nedostatek odborníků v jednotných zemědělských družstvech.¹⁰

První změny nastaly již po roce 1946, kdy byla mezi všeobecné předměty zařazena ruština a v nižších hospodářských a hospodyňských školách se začala vyučovat biologie.

Školský zákon z 21. dubna 1948 transformoval dřívější lidové školy hospodářské na základní odborné školy rolnické (šlo o tříleté cyklické školy). V učebních osnovách zemědělských škol se objevily nové předměty, jako například politika, družstevnictví, agrobiologie, mechanizace, zemědělská ekonomika. Výrazně se zkrátila teoretická část, zato vzrostl počet praktických hodin. Aby se škola ještě více přiblížila samotné výrobě, byl ve školním roce 1948/1949 zřízen zvláštní typ 12měsíční školy, která byla přímo včleněna do školního statku. Těchto škol bylo v republice otevřeno 18, ale byly záhy zrušeny, jelikož se neosvědčily.

¹⁰ ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s.:92-94,160, 233; PAVLÍK, V.: *90 let zemědělského školství ve Vyškově*. Vyškov, 1978, s. 9; POMEZNÝ, Josef – ZELINKA, Zdeněk: *Zemědělské školství*. Praha, 1954, s.11.

V roce 1950 (dle vládního nařízení z 1. září) byly všechny zemědělské školy převedeny do správy ministerstva zemědělství (s výjimkou vysokých škol), důvodem byla opět snaha o těsnější spojení se zemědělskou výrobou a praxí. Dochází k přejímání sovětských vzorů výuky.

Zanechání vysokých zemědělských a veterinárních škol pod ministerstvem školství bylo některými dobovými autory (pracujícími pro ministerstvo zemědělství) kritizováno z důvodu odloučení těchto škol od praxe.

V řadě škol dochází k propouštění pedagogů, „*u nichž nebyly předpoklady, že budou vychovávat svěřenou mládež v duchu socialistické školy*“. To neproběhlo jednorázově, intenzivní „lov“ třídních nepřátel a jiných živlů ve sborech zemědělských škol probíhalo až do konce padesátých let.

V padesátých letech 20. století stoupl v českých zemích význam školních statků. V té době se také nebyvale zvýšil jejich počet i rozloha. Vše souviselo s nástupem komunistické strany k moci a následnou kolektivizací. Zemědělská výroba se stala prioritou, což se odrazilo i na rozvoji školních statků.

Stávající školní pozemky byly dle názoru ministerstva školství mnohdy nedostačující, stejně jako potřebná specializace škol. Školám chyběla potřebná zemědělská technika a další pomůcky pro výuku a výchovu „nového“ socialistického rolníka.

Zatímco v roce 1945 zemědělské školy vlastnily 15 800 ha půdy, v roce 1962 byla výměra obhospodařovaných pozemků 87 000 hektarů. V roce 1962 byl školní statek nedílnou součástí 138 zemědělských škol. Školy v této době chovali 26.000 kusů skotu, 36.000 kusů prasat a 208.000 kusů drůbeže.

Vznikaly nové zemědělské objekty dle jednotlivých školních specializací. Byly budovány nové rybníky, sklepní zařízení, zahrady, vinice, ...

Školní statky byly spravovány státem jako zvláštní rozpočtové organizace.

Za chod školních statků odpovídal vždy ředitel školy, za vlastní provoz vedoucí školního statku. Školní statek zaměstnával techniky, ekonomy, statkové úředníky, řemeslníky a základní pracovníky. V roce 1962 bylo při školních statcích zaměstnáno téměř 11.000 osob. Při správě se podílel rovněž pedagogický sbor dané školy.

Výroba na školních statcích často patřila k nejhospodárnějším a nejintenzivnějším v zemi. Mnohé z nich v letech 1958-1959 překročili celostátně

udávané normy pro zemědělskou produkci. Zvláště kvalitní byla na statcích živočišná výroba, především plemenářská činnost. Téměř čtvrtina školních statků se zabývala především plemenářstvím a chovatelským hospodářstvím.

Hlavní činností však nebyla zemědělská produkce, ale pedagogická činnost. Žákům byla umožněna, kromě praxe řízené školou, také praxe individuální, při níž se žáci mohli ještě blíže seznámit s problematikou zemědělské produkce.

Neopomenutelný význam měly školní statky rovněž pro pedagogy, kteří zde sami získávali praktické zkušenosti. Učitelé tak mohli aktualizovat a modernizovat svou výuku, případně doplňovat svými zkušenostmi učebnice. Školní statky v této době sloužily rovněž jako „konzultační střediska okresních zemědělských společností“ a měly tak značný podíl na šíření novinek v zemědělské výrobě.

11

V šedesátých letech, dle soudobé terminologie, přestavba našeho zemědělství a socialistický řád v naší zemi zvítězily jednou provždy. V oblasti školství nastalo několik podstatných změn, nejvíce patrná byla snaha sjednotit a scelit systém škol.

Právě rok 1960 byl další z významných roků pro naše zemědělské školství. Ve snaze o zavedení jednotné školské soustavy byly hospodářské školy opět převedeny pod správu ministerstva školství a kultury.

Po přesunu zemědělských škol pod ministerstvo školství došlo k reorganizaci škol. Vznikl tak střet s dosavadními směrnicemi ministerstva zemědělství, především v oblasti školních statků (a polesí). Proto byly vládním usnesením č. 492 ze dne 3. 6. 1960 přeměněny na zvláštní příspěvkové organizace pod správou Okresních národních výborů (ONV) a zodpovídal za ně ředitel školy. Technické vedení měl však na starosti vedoucí školního statku. Školní pozemky měly nadále plnit dvě funkce, jednak sloužily pro praktickou výuku, ale také měly „být vzorem intenzivní socialistické zemědělské velkovýroby“.

¹¹ BENDA, Jiří; HRADIL, Zdeněk: *Zemědělské a lesnické školství v ČSSR*. Praha, 1963 s. 93-95; POMEZNÝ, Josef – ZELINKA, Zdeněk: *Zemědělské školství*. Praha, 1954, s.11.

V této době byl zaznamenán nárůst zájmu o studium na středních zemědělsko-technických školách. Projevilo se to i zvyšováním počtu ubytoven pro žáky jednotlivých škol.¹²

¹² ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s.:233-235,247,249.

2. HISTORIE ŠKOLSTVÍ VE VYŠKOVĚ

2.1 Období od roku 1409 do roku 1774

Vznik a vývoj škol tu, stejně jako v dalších oblastech, narážel na konzervativní myšlení starousedlíků i odpor vrchnosti, proto se školství rozvíjelo pomalu a propagace nových myšlenek a postupů byla podmíněna mravenčí pílí učitelů.

Nejstarší zprávy jsou o „škole“ slavkovské a to z roku 1409. Další zpráva je z roku 1561 od olomouckého biskupa Marka Kuena, který poslal do Vyškova bakaláře z Plzně, aby zde vyučoval. Další zprávu zanechal biskup Stanislav Pavlovský, který nebyl s vyškovskou školou spokojen, a proto škole snížil týdenní přiděl piva na polovinu bečky. Mezi další školy v oblasti vyškovského okresu patřila luterská škola bučovická (první zprávy z roku 1578), kučerovská (z roku 1608) a podle Kirchliche Topographie Řehoře Volného se nám zachovalo po roce 1648 množství menších škol (v Bučovicích, Drnovicích, Komořanech, Ivanovicích na Hané, Německých Prusích, Pustiměři, Otnicích, Rychtářově, Topolanech a samozřejmě i ve Vyškově). K tomuto výčtu ještě patřily židovské školy v Bučovicích, Rousínově a Slavkově u Brna. V pozdějších letech vznikaly mnohé další. Všechny tyto školy byly pod církevním vedením a nelze si je představit jako dnešní školy. Nicméně nešlo o instituce malé, neboť počet žáků ve třídě byl vyšší než sto. Na druhou stranu je pravdou, že školy mívaly obvykle pouze jednu nebo dvě třídy.¹³

¹³ ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s.:11, vlastivěda 228; NEKUDA, V. a kol. *Vlastivěda moravská Vyškovsko*. Brno: Brno, 1965, s. 228-232.

2.2 Období od roku 1774 do 90. let 20. století

V roce 1774 byla zavedena povinná školní docházka a v roce 1859 došlo ke zrušení cechů a vydání živnostenského řádu. Do té doby, přes množství výše uvedených škol, probíhala příprava pro zaměstnání většinou v rámci cechu. Zrušení cechovního systému dalo podnět ke vzniku živnostenských a nižších odborných škol, jejichž prudký nárůst započal právě v poslední čtvrtině 19. století. V této době vznikla pestrá škála škol zabývajících se profesní přípravou žáků, ve které stále převládala individuální práce s uční, stejně jako v minulých stoletích.

Přímo ve městě Vyškově fungovala do roku 1883 jen obecná škola utrakvistická, která se postupně proměnila ze školy čtyřtřídní na školu osmitřídní s německým vyučovacím jazykem. V roce 1883 byla obecná škola, na nátlak národnostně českých obyvatel z Vyškova a okolí, rozdělena na českou a německou. V témže roce byla otevřena česká měšťanská škola, ta byla však za necelé dva roky údajně na nátlak Němců zavřena. V roce 1888 byla otevřena Zimní hospodářská škola. V roce 1889 bylo otevřeno Vyškovské Gymnázium. V roce 1903 začala fungovat dvouletá obchodní škola, později přejmenovaná na hospodářskou (1949), potom na vyšší hospodářskou (1950) a o 8 let později byla zrušena. V roce 1905 je opětovně otevřena česká měšťanská škola. Dále ve městě před válkou vznikla ještě obecná škola a pokračovací učňovská škola, která byla po několika přejmenováních v roce 1960 přemístěna do Slavkova.

V roce 1909 přímo ve Vyškově působí 14 škol, dále pak 3 mateřské školky. Ze škol středního stupně tu fungovala Hospodářská zimní škola, Soukromé gymnázium, Obchodní škola a Průmyslová škola. Většina škol ve Vyškově se řadila roku 1909 ke školám českých, z německých tu fungovala pouze jedna mateřská, obecná a měšťanská škola.¹⁴

¹⁴ JÚVA, Vladimír: *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno, 1995, s. 49; NEKUDA, V. a kol. *Vlastivěda moravská Vyškovsko*. Brno:, 1965, s. 228-232; KOL. AUTORŮ: *Jubilejní Památní Okresního Hospodářského spolku ve Vyškově*, Vyškov, 1928, s. 8,9; *První zpráva české chlapecké a dívčí školy ve Vyškově za dobu šk. roku 1905-6 do šk. roku 1908-09*. Vyškov, 1909, s. 54.

Za první republiky vznikla na Vyškovsku řada nových škol. Byly to české měšťanské školy (např. roku 1920 v Šaraticích, roku 1921 v Drnovicích a roku 1930 v Dědicích). Německá měšťanská škola byla z Vyškova přesunuta do Lysovic. Na okrese v oblastech německého ostrůvku dále vznikla řada českých menšinových škol (např. roku 1919 v Hlubočanech a roku 1928 v Komořanech). Také vznikaly pokračovací školy pro učně (např. v Ruprechtově v letech 1923-1939). Dle rozhodnutí ministerstva zemědělství se v některých obcích při měšťanských školách ustanovily takzvané lidové školy hospodářské.

Za první republiky vznikla ve Vyškově také Škola rodinná (pod patronací Vlasy), ze které se později stalo odborné učiliště pro ženská povolání a o pár let později škola sociálně zdravotní (1948) a v roce 1953 škola zdravotnická, která byla v roce 1958 zrušena. O několik let později na ni navázala střední zdravotní škola. Po roce 1945 již zůstal výčet škol, až na drobné změny, poměrně stabilní, až do počátku devadesátých let.

Statistika z roku 1935 říká, že na Vyškovsku fungovalo 15 měšťanských škol veřejných a s nimi 3 soukromé, 130 obecných škol a 1 soukromá, 13 škol mateřských a to 2 veřejné, 3 klášterní, 4 menšinové české a 4 německé.¹⁵

Nacistická okupace se dotkla i vyškovského školství. Byly zrušeny české menšinové školy v německých oblastech. Došlo k přemístění některých škol a k rozsáhlým změnám pedagogických sborů. Okresní školní výbor a školní rady byly rozpuštěny. Přímo ve Vyškově vznikly německé třídy, došlo ke stěhování gymnázia a zavření klášterní školy. Nemalý dopad na Vyškovsko mělo rovněž zabránění mnoha obcí na Dražanské vrchovině z důvodu budování rozsáhlého výcvikového prostoru pro wehrmacht, tím zanikly i tamní školy. Přilehlá města, především Vyškov a Prostějov, se musely potýkat s velkou vlnou vystěhovalců.

V průběhu okupace bylo uvězněno přes 40 učitelů z vyškovského okresu a další z nich byli odvedeni na nucené práce. Někteří toto období nepřežili.

Po válce nastala obnova škol a obcí v oblastech Dražanské vrchoviny. Došlo ke změnám ve státní správě. Roku 1949 vznikly okresy Vyškov, Bučovice a Slavkov. V souvislosti s těmito změnami byl zrušen i bývalý okresní školní výbor. Ve Vyškově byla změněna bývalá rolnická škola na školu zemědělsko-

¹⁵ NEKUDA, V. a kol. *Vlastivěda moravská Vyškovsko*. Brno, 1965, s. 234-235, 303.

technickou. Zrušeny byly lidové zemědělské školy. Obchodní škola byla změněna na nižší školu hospodářskou.

Roku 1953 došlo ve školství k dalším změnám podle zákona o školní soustavě a o vzdělání učitelů. Vznikly osmi a jedenáctileté střední školy ve Slavkově a Křenovicích. Ve Vyškově bylo v jedenáctiletou střední školu transformováno reálné gymnázium a národní školy.

Roku 1960 proběhla znovu územně-správní změna, díky níž se bučovský okres spojil opět s vyškovským, čímž přibylo vyškovskému okresu 30 obcí. Slavkovský okres byl rozdělen mezi vyškovský (ten získal 18 obcí) a okres Brno - venkov. Po roce 1960 bylo dle statistiky ve vyškovském okresu 81 národních škol, 16 osmiletých středních škol, 3 jedenáctileté střední školy (Bučovice, Slavkov a Vyškov), 80 mateřských škol, 3 zemědělské školy (Vyškov, Slavkov, Bučovice), 3 základní hudební školy, 2 učňovské školy (Rousínov, Slavkov) a 1 večerní škola ve Vyškově.¹⁶

¹⁶ Tamtéž, s. 236-237.

3. ZEMĚDĚLSKÉ ŠKOLSTVÍ VE VYŠKOVĚ

3.1 Zemědělství na Vyškovsku

Vyškovsko se rozprostírá v úvodí řeky Hané, která ve vyškovském okrese pramení. Od Vyškova směrem na sever se rozprostírá kulturně-historická oblast zvaná rovněž Haná a vyškovský okres se k ní obvykle řadí. Navzdory tomu i názvu řeky je jen třetina okresu etnograficky spojená s hanáckou oblastí. Lepší označení, než Haná, je pro tuto oblast Vyškovská brána, která je neméně úrodná jako velká část Hané a zemědělská výroba a osídlení zde sahá až do pravěku.

Podle statistiky z roku 1930, byla celková výměra okresu 40 007 ha, z toho 38 368,74 ha připadalo zemědělským podnikům. Orná půda byla z této výměry zastoupena 91% (4,8% louky, 2,5% pastviny a ostatní kultury 1,7%).

Nejvíce pěstovanými skupinami plodin podle statistiky z roku 1930 byly obilniny (56%) a okopaniny (25%). Z obilnin se nejvíce pěstovaly pšenice, ječmen a žito a z okopanin převažovala cukrová řepa a brambory. V živočišné výrobě převažoval chov skotu, ale byl zaznamenán i chov prasat, drůbeže a koní. Nejsou zanedbatelné ani tehdejší spolky, mezi něž patří například spolek Včelařský (založený v roce 1897), Rybářský (založený 1903), Spolek pro chov drobného hospodářského zvířectva, atd. Mezi velké zpracovatelské podniky patřily na Vyškovsku v té době Pivovar Vyškov a cukrovary ve Vyškově, v Němčicích na Hané (1909-2006/7) a Sokolnicích (1840-1993). Mezi významné instituce související se zemědělstvím patřily na Vyškovsku ještě Státní veterinární ústav v Ivanovicích na Hané.¹⁷

¹⁷ HAVELKA, Miloš: *Vyškov město a okres*. Brno, 1936, s. 59-60.

3.2 Úloha Hospodářského spolku při zrodu školy

Předpokladem ke vzniku soustavy zemědělských škol je výnos zemského sněmu z roku 1864: *Základní pravidla ku zřizování hospodářských škol v Čechách, které chtějí být prohlášeny za ústavy zemské*. Na Moravě bylo obdobné nařízení vydáno až v roce 1883. Na základě těchto změn, které hýbaly školstvím i zemědělskou výrobou v druhé polovině 19. Století, vznikla hospodářská škola ve Vyškově.

Za jejím zrodem stál především Okresní hospodářský spolek, který z důvodu lepšího a odbornější vzdělání svých členů tuto školu založil. Spolek se již dříve snažil šířit poznatky o nových postupech v zemědělství. Pro vznik školy jako takové byly zásadní tři valné hromady spolku. První se konala roku 1882 v Novém Rousínově, kde poprvé padl návrh nebo spíše doporučení na zřízení školy. Další důležitá schůze se konala roku 1887 v Moravských Prusích, kde byly započaty přípravné práce. Na třetí valné hromadě, konané 23. září 1888 v Lulči, bylo oznámeno zahájení vyučování hospodářské školy ve Vyškově.

Hospodářský spolek byl jedním z nejstarších spolků na Vyškovsku, byl založen v roce 1863, později se přejmenoval na Okresní hospodářský spolek. Založení a provoz školy, a také jiných zemědělských institucí, s ním bylo nerozlučně spjato až do roku 1946, kdy ukončil svou činnost. Od počátku šlo o spolek národnostně český (respektive moravský).

Okresní hospodářský spolek oficiálně školu otevřel až 14. listopadu 1888 při příležitosti další, tentokrát slavnostní valné hromady. Slavnostním řečníkem byl ředitel vyšší hospodářské školy v Přerově B. J. Uhlíř, který do okresu již dříve přijížděl přednášet o nových zemědělských postupech.¹⁸

¹⁸ ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s.:18, 19; KOL. AUTORŮ: *Jubilejní Památní Okresního Hospodářského spolku ve Vyškově*, Vyškov, 1928 s. 24,25; NEKUDA, V. a kol.: *Vlastivěda moravská, Vyškovsko*. Brno, 1965, s. 302.

3.3 Zimní hospodářská škola po roce 1888

Roku 1888 je tedy založena zimní hospodářská škola ve Vyškově pod úředním názvem Zemská odborná škola hospodářská a místním názvem Zimní škola rolnická. Šlo o čtvrtou nejstarší českou školu tohoto druhu na Moravě. Rok jejího otevření je památný už tím, že jde o rok 40. výročí zrušení nevolnictví.

Nelze rovněž opomenout, že šlo o školu českou. Ve Vyškově v té době působily pouze školy německé (nebo utrakvistické), s výjimkou obecných škol zřízených v roce 1883. To však není nijak zvláštní, uvážíme-li, že vedení města bylo německé. Dá se uvažovat i o jistém národním poslání školy, které bylo škole, zvláště v textech z období první republiky, připisováno. Dalo by se to tak pojmout s přihlédnutím na poměrně rozsáhlý německý ostrůvek tvořený dnešními obcemi Hlubočany, Komořany, Lysovice, Vážany a Zvonovice.

Hospodářská škola byla v první řadě určena pro členy hospodářského spolku a děti sedláků. Škole se tehdy říkalo rolnická, což měla napsáno i na fasádě svého průčelí.¹⁹

Škola nebyla na počátku nijak rozsáhlá, působil zde jen jeden stálý pedagog, a to ředitel, a také několik pomocných učitelů. Dalšího stálého učitele získala škola až po 9 letech (v roce 1986/1987) a třetího stabilního zaměstnance až v roce 1927/1928. V této době se ke škole připojil školní statek, do té doby probíhala praxe v nevelké školní zahradě.

Žáci kromě vyučování podnikali různé exkurse, ať již do blízkých zemědělských podniků nebo na výstavy zvířat. V roce 1890 navštívili Drnovský dvůr (Drnovice - obec asi 3 km od Vyškova), kde se seznámili s chovem skotu. V říjnu téhož roku podnikli exkursi do Ivanovic, kde se seznámili s praktickým použitím drenážních trubek, které sloužily na odvodnění pozemku, což bylo v této době jednou z novinek v zemědělství. Navštívili také vyškovský cukrovar, pivovar a výstavu plemenných býků v Přerově. V roce 1892 uskutečnili

¹⁹ KOL. AUTORŮ: *První zpráva české chlapecké a dívčí školy ve Vyškově za dobu od šk. roku 1905-6 do šk. roku 1908-09*. Vyškov, 1909, s. 54; KROUPA, Jakub: *Jubilejní výroční zpráva 1888-1938 : padesát let zemské odborné školy hospodářské ...* Vyškov, 1938, s.3; ŠŮSTEK Václav: *Historie zrady, ...* . Praha, 2012, s.29.

vycházku do Žilošic, kde se v zahradě rytíře Felbingra seznámili se sadařstvím a ovocnictvím. V roce 1893 uspořádala škola pro žáky exkursi do továrny na výrobu umělých hnojiv v Holešově, kde se žáci seznámili s další „novinkou“ v zemědělské výrobě. Žáci takto každoročně absolvovali minimálně 4 odborné exkurse, při kterých se seznamovali s nejmodernějšími postupy, ať již přímo v zemědělství nebo v navazujících zpracovatelských podnicích.

Mezi předměty ve školách na konci devatenáctého století nepatřila tělesná výchova. Přes opakované žádosti žáků vyškovské školy, vedení školy tento předmět do výuky nezařadilo. Byla zamítnuta i žádost o výuku dějepisu, protože škola neměla pro výuku tohoto předmětu vhodného učitele. Tehdejší ředitel školy Josef Procházka proto zařadil povídání o českých dějinách do svých hodin. Výuka dějepisu započala na zemědělské škole ve Vyškově až v období první republiky.²⁰

Z počátků fungování školy se zachoval jeden zajímavý pramen, který popisuje takzvané rozmluvy žáků zimní školy, a to v době 1890-1894. Šlo o pravidelná setkání (zhruba jednou týdně) žáků, pedagogů a někdy i rolníků z okolí, při kterých byly přednášeny referáty a příspěvky na různá témata. Tyto schůze inicioval od 27. října 1890 ředitel školy Josef Procházka, „aby žáci bez ostychu své myšlenky vynášet uměli“. Takže tu vedle sebe zaznívaly příspěvky literární, dějepisné a odborné, po rozpravě o praotci Čechovi se hovořilo o významu pěstování krmné řepy, po recitaci básně Toman a lesní panna následovala diskuse o problému tasemnice u dobytka. Tyto zápisky dokazují značné vlastenecké cítění jak u žáků, tak i pedagogů. Ředitel Josef Procházka žáky nabádal k vlastenecké činnosti a často sám na setkání přednášel o slovansko-germánském boji a „době temna“. Například na setkání z 10.

²⁰ KOL. AUTORŮ: Jubilejní památník okresního hospodářského spolku ve Vyškově. Vyškov, 1928, s. 25-26; KROUPA, Jakub: *Jubilejní výroční zpráva 1888-1938 : padesát let zemské odborné školy hospodářské* Vyškov, 1938s .3

NEKUDA, V. a kol. *Vlastivěda moravská Vyškovsko*. Brno, 1965, s.63, 232; Okresní archiv Vyškov, fond zemědělské školy ve Vyškově, in. č. 111, Kniha protokolu rozmluv žáků zimní rolnické školy ve Vyškově od 1890-94; Okresní archiv Vyškov, fond Zemědělské školy Vyškov, in.č. 110, Kniha Konferenčních zápisů 1924-1946

listopadu 1890 líčil příbuznost národa českého k dalším národům slovanským a zmínil se právě o odvěkém nepříteli, Germánech. Reflekovalo to soudobé společenské postoje a doznívající obrození českého národa. V rámci těchto setkání byly diskutovány problémy školy a rozličné návrhy a nápady žáků. V pozdějším období již o žádných takových setkáních nejsou zprávy.²¹

V prvních letech byla škola provizorně umístěna v domě pronajatém od Josefa Fišera ve Venkovní ulici č. 111 (dnešní Žerotínova ulice č.p. 16). Tento stav trval až do roku 1899, tedy 11 let. V tomto roce byla dokončena stavba nové školní budovy, která stála vedle nynějšího Sokolského domu (později musela ustoupit stavbě Tyršova sídliště). Šlo sice o moderní budovu, ale její kapacita byla při rostoucím počtu žáků malá, navíc v blízkosti budovy chyběly zahrady a školní pozemky pro praktickou výuku.

Celkové stavební náklady na vznik školy činily 28.507 zlatých a přispěly na něj země Morava 5.000 zl., První kontribučenská spořitelna ve Vyškově 10.000 zl. a stát 5.000 zl. Zbylé náklady hradil Okresní hospodářský spolek. Při příležitosti otevření nové školní budovy byl slavnostním řečníkem František Udržela, tehdejší říšský poslanec, později ministerský předseda československého Národního shromáždění. Škola byla financována z nevelkých prostředků spolku (to jest z členských příspěvků), což nestačilo. Naštěstí byla činnost spolku veřejností podporována, na provoz školy přispívali soukromníci, obce, stát i finanční ústavy. Škola za první rok provozu získala na drobných darech zhruba 1.805 zlatých. Nejvýraznější sponzor byla První kontribučenská spořitelna ve Vyškově, která přispěla nejen značnou částkou již na vybudování školy, ale také dále financovala její fungování a umořovala dluh.

22

²¹ Okresní archiv Vyškov, fond zemědělské školy ve Vyškově, in. č. 111, Kniha protokolu rozmluv žáků zimní rolnické školy ve Vyškově od 1890-94.

²² HAVELKA, Miloš: Vyškov město a okres. Brno, 1936, s. 63; HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově.*, 1998, s. 7; KOL. AUTORŮ: Jubilejní památník okresního hospodářského spolku ve Vyškově. Vyškov, 1928, s. 25-26; KROUPA, Jakub: *Jubilejní výroční zpráva 1888-1938 : padesát let zemské odborné školy hospodářské a zemědělské poradny ve Vyškově.* Vyškov, 1938, s. 4.

Okresní hospodářský spolek byl na svou „vlastní“ školu náležitě hrdý, což dokazuje i to, že škola byla pozemštěna jako jedna z posledních na Moravě a to roku 1920.²³

²³ HAVELKA, Miloš: *Vyškov město a okres. Národohospodářská propagace Československa*, Brno, 1936, s. 63; KOL. AUTORŮ Jubilejní památník okresního hospodářského spolku ve Vyškově. Vyškov, 1928, s. 25-26.

3.4 Zimní hospodářská škola po roce 1918

Roku 1920 byla Zimní hospodářská škola ve Vyškově „zestátněna“. O pět let později se poprvé změnilo její jméno, až do konce 30.let se nazývala Zemská odborná škola hospodářská. Zásadní pro vývoj školy se stala pozemková reforma, která proběhla v celém Československu. Reforma probíhala mezi lety 1919-1938 a jejím cílem bylo přerozdělení či vyvlastnění velké části půdy, především zemědělské. Po válce totiž jedna třetina půdy v Československu patřila velkostatkům, které byly povětšinou v majetku šlechty. Vyvlastňování bylo nejintenzivnější mezi lety 1923–1926.²⁴

Škola získala při provádění pozemkové reformy roku 1926 pozemky o výměře 35 ha. Byly jí přerozděleny z vyškovského velkostatku, který byl majetkem olomouckého arcibiskupa a byl v pronájmu vyškovského cukrovaru. Za získání těchto pozemků vděčila škola v neposlední řadě také Okresnímu hospodářskému spolku. Tyto pozemky se staly základem školního statku.²⁵

Škola a hospodářský spolek se začaly v roce 1926 zabývat problémem umístěním školy na Tyršově ulici a její velké vzdálenosti od školních pozemků v oblasti Nouzky (asi 2 km). Spolek uvažoval o vystavění nové budovy na školních pozemcích, současně s budovami školního statku. Bohužel už následující rok tyto plány vzaly za své, protože Hospodářský spolek získal možnost koupě arcibiskupského zámku ve Vyškově.

Jednání o koupi zámku, zahrad a přilehlých pozemků byly zdlouhavé. Na podzim roku 1927 se však navzdory všelijakým překážkám a zákulisním jednáním podařilo smlouvu definitivně uzavřít. Cena byla stanovena na 650.000 Kč a platbu provedla na počátku následujícího roku První kontribuční spořitelna. Na tuto koupi přispěl Moravský zemský výbor (obnosem 250.000

²⁴ HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově.*, 1998, s. 7; KUKLÍK, Jan: *Konfiskace, pozemkové reformy a vyvlastnění v československých dějinách 20. století.* Praha, 2011. 114 s.

²⁵ HAVELKA, Miloš: *Vyškov město a okres.* Brno, 1936, s. 63; HOLZER, Jan a kol.: *110 let zemědělského školství ve Vyškově* Vyškov, 1998, s. 7; KOL. AUTORŮ.: *Jubilejní Památní Okresního Hospodářského spolku ve Vyškově.* Vyškov, 1928, s. 26.

Kč), První kontribuční spořitelna (obnosem 250.000 Kč) a Okresní hospodářský spolek (150.000 Kč). První kontribuční spořitelna pojala tento svůj dar jako bezúročnou, spořitelnou a umořovatelnou půjčku. Tato půjčka mohla být vypovězena pouze v tom případě, že by zámek v budoucnosti přestal sloužit svému účelu, to znamená zemědělskému školství. Okresní hospodářský spolek v té době nedisponoval téměř žádnou hotovostí, proto si otevřel směnečný úvěr u První kontribuční spořitelny na potřebnou částku 150.000 Kč. Úvěr měl být spořitelně vrácen, jakmile spolek prodá dvojdómí, které zakoupil roku 1913. Za spolek při úvěru ručili tyto osoby: přisedící Moravského zemského výboru Viktor Stoupla, Jakub a Jan Losman, Ing. Hugo Beyer, Martin Martinásek, Stanislav Kostelka, Jan Smutný a ředitel školy Jakub Kroupa.²⁶

Roku 1929 byla do nových zámeckých prostor umístěna rovněž hospodyňská škola pro dívky. V noci ze 4. na 5. února 1929 zachvátí „starou“ školní budovu požár. Požár dle soudobého šetření vznikl z technických příčin. Poškozena byla jedna učebna a část podkroví. Tato událost vývoj školy nijak více neovlivnila.²⁷

Hospodářské budovy a další pozemky nedaleko městského centra, které škola získala v letech 1926 a 1927, tvořily až do roku 2006 rozsáhlý areál školního statku. Školní statek začal hospodařit na jaře roku 1926 a jeho centrum bylo zřízeno v takzvané „Vozatajně“. Drtivá část školního statku patřila původně olomouckému arcibiskupství, ať již šlo o nemovitosti náležející k cukrovaru nebo přímo k vyškovskému zámku.

Školní statek ve 30. letech tvoří 37,44 ha orné půdy (k tomu ještě 6,64 ha pronajaté orné půdy), dále 2,5 ha zahrad, 0,77 ha budov a 0,95 ha zabírají polní cesty, aleje atd. Dohromady se školní pozemky rozkládaly na rozloze 48,32 ha, což nebylo zrovna málo. Na školním statku se prováděla praktická výuka, ale

²⁶ KOL. AUTORŮ: *Jubilejní památník okresního hospodářského spolku ve Vyškově*. Vyškov, 1928, s. 28,29,101.

²⁷ HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998*. Vyškov, 1998, s.7; Okresní archiv Vyškov, fond Zemědělské školy Vyškov, in.č. 110, Kniha Konferenčních zápisů 1924-1946

rovněž výzkum. Každoročně bylo věnováno asi 20 měřic zemskému výzkumnému ústavu pro šlechtitelské a semenářské pokusy.²⁸

V roce 1931 při škole fungovala zemědělská poradna, která se specializovala na mimoškolní činnost a pomoc běžným lidem v zemědělských otázkách. Od roku 1935 škola vydávala své vlastní periodikum, které se nazývalo Zemědělský zpravodaj. Redaktorem tohoto měsíčníku byl ing. František Marek, který působil při škole jako učitel od roku 1932.

Ve škole působilo v roce 1935 pět nadací pro nemajetné žáky. Fond pro podporu nemajetných žáků vznikl v roce 1925, Nadace Josefa Dopity z Hoštic v roce 1926, Nadace Dr. Františka Staňka v roce 1929 a nejstarší Nadace lulečského rolníka Jana Kostelky vznikla v roce 1913. V roce 1935 měly ve fondu celkem 23.373,- Kč.²⁹

Od roku 1924 je ředitelem Jan Kroupa, který ve funkci zůstal až do roku 1946.³⁰

Ve škole se vyučovala celá škála předmětů. Uvedu jako příklad souhrn předmětů vyučovaných ve školním roce 1924/25. Z těch obvyklých to byl český jazyk, zeměpis, dějepis, počty, lučba (chemie), silospyt (fyzika), mravouka občanská a společenská výchova, kreslení a rýsování, tělo a zdravotní věda člověka. Mezi ty odborné se řadily měřičství a vyměřování, hospodářský rostlinopis a živočišopis, technologie, hospodářské družstevnictví a družstevní účetnictví, hospodářské účetnictví, nerostopis, chov hospodářských zvířat, pěstování hospodářských rostlin, lesnictví, ovocnářství, zelinářství, zvěrolékařství a podkovářství. Mezi zvláštní povinně volitelné předměty patřily kolářství a košíkářství, které do školy chodili vyučovat mistři daného řemesla.

²⁸ HAVELKA, Miloš: Vyškov město a okres., Brno, 1936, s. 63; HLAVINKA, Otto: Almanach 1888-1968, 80 let zemědělského školství ve Vyškově. Vyškov, 1968, s. 31; HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998*. Vyškov, 1998, s. 7; KOL. AUTORŮ.: *Jubilejní Památní Okresního Hospodářského spolku ve Vyškově*. Vyškov, 1928 s. 26-28.

²⁹ HAVELKA, Miloš: Vyškov město a okres., Brno, 1936, s. 63; PAVLÍK, V. a kol. 90 let zemědělského školství ve Vyškově. Vyškov, 1978, s. 9.

³⁰ KOL. AUTORŮ.: *Jubilejní Památní Okresního Hospodářského spolku ve Vyškově*. Vyškov, 1928, s. 26-28; Okresní archiv Vyškov, fond Zemědělské školy Vyškov, in.č. 110, Kniha Konferenčních zápisů 1924-1946.

Ve škole se vyučovala ještě volitelná tělesná výchova a zpěv, ale z důvodu nízkého počtu zájemců nebyly tyto předměty v některých letech často vůbec praktikovány.

Ve škole byly v této době pouze dva stálí zaměstnanci, ředitel Jakub Kroupa a odborný hospodářský učitel František Miček. Působila zde ale řada externích vyučujících, jako jsou odborný zvěrolékař (František Knichal), okresní lékař (MUDr. Jaroslav Vytopil), mistři různých oborů (sedlářský, kolářský,..), tři gymnaziální profesoři, zámecký zahradník, advokát,.....

Kromě klasické výuky žáci absolvovali řadu exkursí a výstav. Obvyklá byla každoroční exkurse do cukrovaru v Němčicích na Hané. Žáci zemědělské školy navštívili také sérologický ústav v Ivanovicích, kde byli obeznámeni s novými trendy ve zvěrolékařství. Mezi méně obvyklé exkurse patřila 5. ledna 1926 jistě návštěva zvěřince Kludského cirkusu, který ve Vyškově právě pobýval.

Ve škole bylo vždy při výročí narozenin Tomáše Garrigue Masaryka věnováno několik hodin rozmluvě o jeho zásluhách pro stát a o významu Československa jako takového.³¹

Výuka na zemědělské škole nebyla zdarma. V letech 1933 až 1936 stojí zápisné 10 Kč a školné 40 Kč, někteří studenti byli od poplatků osvobozeni. Všichni žáci v této době pocházeli z rolnických rodin (při zápisu uvádí kolik hektarů půdy vlastní) a jsou vyznání římsko-katolického.³²

³¹ Okresní archiv Vyškov, fond Zemědělské školy Vyškov, in.č. 110, Kniha Konferenčních zápisů 1924-1946.

³² Okresní archiv. Vyškov, fond Zemědělské školy Vyškov, in.č. 25 Katalog hlavní třídní knihy.

3.5 Vzdělávání ženského zemědělského dorostu

Hospodářská škola ve Vyškově nebyla jedinou zemědělskou školou na Vyškovsku. Již roku 1882 byl projednáván vznik hospodyňské školy v Želči (obec zhruba 11 km severovýchodně od Vyškova). Jejím účelem by bylo vzdělávání ženského zemědělského dorostu. Nicméně k realizaci tohoto plánu nedošlo. Za tímto projektem opět stojí Okresní hospodářský spolek, který si uvědomoval důležitost odborného vzdělávání ženské části populace. Roku 1913 se spolek pokusil znovu realizovat vznik hospodyňské školy. Dokonce zakoupil od První kontribučenské spořitelny k tomuto účelu dvojdomek na předměstí Vyškova. Tato budova byla vhodná z toho důvodu, že sousedila se zahradou hospodářské školy (oběma zahradami protéká řeka Haná). Po podrobnější zkoumání bylo toto místo nakonec vyhodnoceno jako nevhodné. Po válce spolek vyhledal nové prostory pro plánovanou ženskou školu, tentokrát na rozhraní obcí Vyškov a Brňany (dnes součást Vyškova). Oblast, která se nazývá Palánek (podle rybníku, který zde býval), se nakonec opět ukázala jako nevhodná. Důvodem byla špatná kvalita půdy, protože se skládala především z naplavenin. V dalších letech se projednávalo ještě několik možností umístění hospodyňské školy. Problém ohledně umístění ženské zemědělské školy se vyřešil roku 1927. Hospodářský spolek získal díky pozemkové reformě a koupi nemovitostí ve Vyškově rozsáhlé pozemky.

Hospodyňská škola zahájila svůj provoz roku 1929 a byla umístěna do prostor zámku společně s hospodářskou školou. Přilehlé zahrady a pozemky byly rozděleny mezi hospodářskou a hospodyňskou školu.³³

Hospodyňské školy byly vlastně takovou československou specialitou a byly srovnatelné s nižšími rolnickými školami. Dalo se z nich pokračovat na

³³ HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998*. Vyškov, 1998, s.7; KOL. AUTORŮ: *Jubilejní památník Okresního hospodářského spolku ve Vyškově*. Vyškov, 1928, s. 27-29.

takzvané vyšší hospodyňské školy. Na rozdíl od většiny hospodářských škol, byly zařízeními internátními.³⁴

³⁴ ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s.:55-58; REICH, Edvard: *Zemědělské školství a vyučování v republice Československé* r. 1920. Praha, 1921 s. 29-31.

3.6 Škola za okupace

Vyškovskou školu za války zasáhla řada rušivých událostí. Osnovy a vyučovací plán musely být úředně schváleny v Brně. Vyjmenovaná úřední agenda musela být vedena v německém jazyce. Byly vyřazeny některé knihy a nebo byly začerněny celé pasáže.

Již v roce 1939 škola změnila svůj název na Státní odbornou školu hospodářskou a již o dva roky později byla přejmenována na Odbornou školu hospodářskou (tento název si udržela až do konce války). Mimo samotné protektorátní ministerstvo zemědělství přibýly říšské orgány, přibýlo výnosů a nařízení. Některé písemnosti musely být vydávány německy a došlo také k vyřazování některých „nevhodných“ knih. Za války však nebyl nijak změněn pedagogický sbor.

Byla zvýšena mimoškolní činnost. Šlo o přednášky zaměřené na zefektivnění zemědělské výroby. Přednášejícími byli zpravidla učitelé hospodářské školy. Všechny kroky provedené po roce 1943 v zemědělském školství (a zemědělství vůbec) pouze odrážely potřeby třetí říše. Efektivní zemědělství a zásobování bylo klíčové pro vedení války.

Mezi další zásahy patřila například povinnost všech majitelů půdy vést záznamy o svém hospodaření ve formě „naturálního účetnictví“. To se týkalo i školy, která vlastnila značné množství zemědělské půdy a školní statek.

Na konci války bylo první poschodí školy zabráno německou vojenskou kanceláří, a tak škola byla provizorně přemístěna nejprve do prostor Gymnázia, později do budovy v obci Nosálovice (dnes městská část Vyškova). Zabrána byla také zahrada školy, kde byly postaveny ubikace pro wehrmacht. Poslední měsíce války bylo vyučování často narušováno nálety spojenců.

V tomto období zanikl Okresní hospodářský spolek, který stál při zrodu školy, provázel ji a podporoval prvních 50 let její existence. Rovněž končí Zemědělský zpravodaj.

V roce 1945 došlo k reorganizaci školy.³⁵

³⁵ HLAVINKA, Otto: *Almanach 1888-1968, 80 let zemědělského školství ve Vyškově*.

Vyškov, 1968, s. 12; HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998*.

Vyškov, 1998, s.7. Okresní archiv Vyškov, fond Zemědělské školy Vyškov, in.č. 110, Kniha

3.7 Škola v poválečných letech a v období socialismu

Po válce nastala i pro vyškovskou školu řada zásadních změn. Škola v roce 1945 změnila svůj název na Zimní rolnickou školu, o 4 roky později se však již jmenovala Jednoroční rolnická škola. V roce 1946 proběhla ve škole revize školní knihovny a byly z ní vyřazeny nevyhovující spisy.

V roce 1951 zase změnila svůj název na Rolnickou školu pěstitelskou a chovatelskou. Zbytek školy se v roce 1951 přestěhoval z původní budovy v Tyršově ulici do budovy zámku. Ve škole se v této době vyučovaly 2 obory, a to pěstitel-chovatel a chovatel.

Zemědělská škola patřila, dle soudobé terminologie, mezi klíčové pro budování socialistické budoucnosti. V tomto duchu probíhal další vývoj školy. Došlo k reorganizaci, změně osnov a učebnic. Výuka byla směřována tak, aby odpovídala velkovýrobě v zemědělských družstvech. Na rozvoj hospodářské školy byl kladen velký důraz. V průběhu deseti let se její pozemky rozrostly několikanásobně. Zemědělské školy (a lesnické školy) a jejich pozemky byly v roce 1952 opět převedeny pod správu ministerstva zemědělství (výnosem z 3. července téhož roku). Dělo se tak ve snaze, co nejlépe žáky připravit na novinky kolektivizovaného zemědělství.³⁶

Zemědělskou školu ve Vyškově navštěvovaly v letech 1950-1951 stále děti rolníků (až na pár výjimek) a všichni žáci se, dle školních výkazů, hlásili k římsko-katolickému náboženství. Před nástupem do školy obvykle absolvovali měšťanskou školu, ale řada z nich již měla za sebou i jiné střední školy.

Ve škole se vyučoval český a ruský jazyk, společenské nauky, ekonomika, tělesná výchova, pěstování, chov zvířat a mechanizace.³⁷

Konferenčních zápisů 1924-1946; PAVLÍK, V. a kol.: *90 let zemědělského školství ve Vyškově*. Vyškov: , 1978, s. 9-10.

³⁶ ČERNOHORSKÝ Zdeněk: *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980, s.160; HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998*. Vyškov, 1998, s.7; Okresní archiv Vyškov, fond Zemědělské školy Vyškov, in.č. 110, Kniha Konferenčních zápisů 1924-1946

³⁷ Okresní archiv. Vyškov, fond zemědělské školy ve Vyškově, in. č. 103, Katalog II a 1950-1951.

Od roku 1945 docházelo také k postupnému zvětšování školního statku. V letech 1952-1953 bylo možné, díky zúrodňovacím hospodářsko-technickým pracím v městské části Brňany, připojit ke stávajícímu statku další pozemky. Po roce 1953 se tedy školní nemovitosti rozprostíraly na ploše 120 ha. Dle trendů v tehdy kolektivizujícím komunistickém zemědělství bylo nutné inovovat postupy v rostlinné i v živočišné výrobě. Začala být používána těžší mechanizace a nové osevní postupy. Z důvodu těchto změn začaly být stávající hospodářské budovy školního statku značně nevyhovující. Roku 1955 byla zahájena stavba nových budov (po levé straně státní silnice Vyškov- Brno), která byla dokončena o tři roky později. Tento areál byl plánován v takovém rozsahu, aby byl schopen zpracovat 120 ha zemědělské půdy. Pro praktickou výuku živočišné výroby zde byl v roce 1957 umístěn kravín s 50 kusy dojnic.

Škola se v této době vzdala zámeckých zahrad, které v té době používala jako zelinářské zahrady.

V roce 1957 se výměra školních pozemků dále rozrůstala až na 204,5 ha. S postupující kolektivizací byli „nuceni“ přejít do školního statku zemědělci z okolí i se svými pozemky a hospodářskými zvířaty. Tímto způsobem odevzdal půdu a přešel ke školnímu statku například Jan Svobodník z Nosálovic, Josef Janoušek z Brňan a další zemědělci z okolí. Do konce roku 1958 se tak velikost školních pozemků rozrostla na 222 hektarů zemědělské půdy. Bývalý „starý“ školní statek byl předán výkupnímu podniku ve Vyškově a sloužil jako skladiště strojů, hnojiv a chemikálií. Rozloha školního statku se nadále zvyšovala, až v roce 1962 dosáhla na 274,9 hektarů zemědělské půdy. Takto rozsáhlé polnosti již nebyly úměrné k velikosti hospodářských budov. Dalším kritickým faktorem bylo v této době ustájení velkého množství kolektivizovaného dobytka.³⁸

V roce 1958 (30. září) se škola opět stěhovala, tentokrát do bývalého dominikánského kláštera v Komenského ulici (vedle Vyškovského gymnázia). V těchto prostorách, které byly upraveny pro potřeby vyučování, škola pod různými názvy zůstala až do roku 2013. Klášterní budova byla postupně

³⁸ BENDA, Josef: *Devadesát let zemědělského školství ve Vyškově : Almanach 1888-1978*. Vyškov, 1978, s. 10, 31-32; HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998*. Vyškov, 1998, s.8.

proměněna na moderní školní zařízení tehdejší doby. Byly zde vybudovány posluchárny, laboratoře, jídelna, z bývalé kaple byla vytvořena aula a v podkroví budovy byl zřízen internát. Do školy jezdili přednášet různí odborníci a funkcionáři z okolních zemědělských podniků.³⁹

Vyškovskou školu se sídlem v nové školní budově a disponující rozsáhlým školním statkem, potkala v této době řada organizačních změn. Na konci padesátých a začátku šedesátých let se pedagogický sbor rozrostl několikanásobně. Rovněž v této době přibyla celá řada interních pracovníků, kteří měli na starosti chod školního statku. Podobný nárůst pracovních sil škola již později nezažila. Od roku 1960 byl ředitelem školy Václav Pavlík, který zůstal v čele školy až do roku 1989.

V roce 1961 skončily poslední ročníky mistrovské zemědělské školy. Bylo zavedeno několik nových studijních programů, mezi lety 1960 až 1963 na škole fungovalo jednoleté celoroční studium pro vybrané funkcionáře zemědělských závodů. V roce 1961 bylo zřízeno konzultační středisko pro tříleté dálkové odborné zemědělské studium, svoji činnost skončilo v roce 1970. V roce 1965 bylo zavedeno dvouleté nástavbové studium, při kterém bylo učňovské studium doplněno na plné středoškolské vzdělání.

Vyjma praxí a odborných předmětů probíhala ve škole obvyklá výuka (český a cizí jazyk, matematika, tělocvik, fyzika, chemie, psychologie, občanská výchova, dějepis, zeměpis, biologie...)⁴⁰

Stále se zvětšovala výměra školního statku. Výrazné zvětšení jeho rozlohy nastalo v roce 1965, kdy k němu byla přiřazena značná část majetku vyškovského cukrovaru (cukrovarská ekonomie) a to včetně budov, zásob, živého i mrtvého inventáře. Tím se 1. 1. 1965 rozrostly školní pozemky na velikost 787,33 hektarů zemědělské půdy. Dále byl ke školnímu statku přidán dvůr „Obora“, který také patřil cukrovaru. Tento prostor o velikosti 87,58 ha byl však od Vyškova vzdálen 36 km. „Obora“ se nacházela v Dražanské vrchovině poblíž obce Protivanov (okres Prostějov) a škola pozemek využívala

³⁹ HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998*. Vyškov, 1998, s.8; *Kronika zemědělské školy*. uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov.

⁴⁰ BENDA, Josef: *Devadesát let zemědělského školství ve Vyškově : Almanach 1888-1978*. Vyškov, 1978. s.10;

k pastevnímu chovu skotu. Většina bývalých cukrovarských budov byla ve velmi zchátralém stavu.

Se zvětšováním rozlohy školních pozemků rostla i míra mechanizace. Škola proto byla vybavena na svou dobu moderními zemědělskými stroji a zařízeními. Na školních polích se pěstovala především pšenice a řepa, tedy plodiny, které odpovídaly půdnímu typu pozemků. Ze studijních důvodů se zde ovšem pěstovala i rozmanitá škála dalších plodin.

Do živočišné výroby přibylo v roce 1961 nové stádo dojnic, protože chov na starém školním statku byl tuberkulózní. Choval se zde skot několika plemen, především dánský červený a strakatý červený. Dále zde byl umístěn plemenný chov prasat a k tomu řada drobného zvířectva.

Práce na školních pozemcích zčásti obstarávali studenti, a to i během prázdnin, a zčásti stálí zaměstnanci statku. Žáci se v rámci praxí seznamovali nejprve s ovocnářstvím a zelinářstvím, ve druhém ročníku potom se základy živočišné výroby, které v dalších dvou ročnících rozšířili a obohatili o odborné znalosti s rostlinnou výrobou, mechanizace a vedení zemědělského podniku.⁴¹

⁴¹ BENDA, Josef: *Devadesát let zemědělského školství ve Vyškově : Almanach 1888-1978*. Vyškov, 1978. s.10; HLAVINKA, Otto: *Almanach 1888-1968, 80 let zemědělského školství ve Vyškově*. Vyškov:, 1968, s. 32-53.

3.8 Vývoj školy v devadesátých letech

Změny, které nastaly v české společnosti, měly svůj vliv i na zemědělské školství. V devadesátých letech skončila ve škole celá generace pedagogů. Řada z nich stála u zrodu zemědělsko-technické školy v 50. letech.

Samotný listopad roku 1989 byl ve školní kronice popsán takto: „*i před naší školou se shromáždily hloučky revoltujících studentů*“, ale jediným zájmem školy bylo udržení chodu výuky. Proběhla řada personálních změn a sešlo se několik zvláštních schůzí. ⁴²

V roce 1989 zemřel ředitel školy Václav Pavlík, který byl ve funkci od roku 1960. Novým ředitelem se stal Ing. Josef Matuška, který ve své funkci skončil z nařízení ministerstva školství v roce 1992. Na přechodnou dobu se ředitelem školy stál Ing. Leopold Michlíček a také Ing. Jan Rek. Od 1.2. 1992 do roku 2004 byl ředitelem školy Ing. Jan Holzer.

Během 40 let prošlo pedagogickým sborem na 40 pedagogů. Jedním z problémů devadesátých let bylo získat kvalitní učitele pro výuku cizích jazyků a především angličtiny. Mezi lety 1993-1998 se vystřídal ve škole pět vyučujících anglického jazyka.

Škola se musela potýkat se vzniklou konkurencí nově vzniklých středních škol. Změnila svůj systém hospodaření z rozpočtové na příspěvkovou organizaci, čímž získala možnost více rozhodovat o svém fungování, ale také zvýšila svou zodpovědnost za chod školy. Zřizovatelem této školy bylo v této době Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Stávající obory pěstitelství, chovatelství a kombinovaný obor pěstitel-chovatel byly přejmenovány na „odborněji znějící“ agropodnikání a později také rostlinolékařství. O roku 1993 byl ve škole otevřen obor ekonomie zemědělství a výživy, který v sobě, jak název napovídá, kombinoval zemědělské a ekonomické vzdělání. Uplatnění studentů tohoto oboru mělo být na místech ekonomů a účetních v zemědělských podnicích. Tento obor byl zrušen v roce 2010, kdy jej nahradilo ekonomické lyceum.

O rok později přibyl škole atraktivní obor obchodní akademie. Ten však měl se zemědělskou školou společně pouze pedagogy a budovu. V roce 1995

⁴² *Kronika zemědělské školy.* uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov

změnila škola svůj název na Střední zemědělskou školu a obchodní akademii. V téže roce škola ukončila možnost ubytování pro studenty, takzvaný Domov mládeže. Důvodem byl malý počet zájemců o ubytování.

V letech 1992-1995 byla ve škole, ve spolupráci s územním výborem ministerstva zemědělství, zřízena takzvaná zimní rolnická škola. Absolvování této „školy“, jednalo se o půlroční kurs, bylo podmínkou pro udělení státních dotací na hospodaření. Zájemci o tuto školu byly převážně soukromě hospodařící zemědělci.

V roce 1997 byl do nabídky školy zařazen tříletý učební obor farmář, který však nebyl pro nedostatek zájemců nikdy otevřen.

Od počátku devadesátých let počet absolventů (i uchazečů) zemědělských oborů klesá. Tento trend pokračuje dodnes, a proto již nyní často chybí středoškolsky vzdělaní pracovníci v zemědělských podnicích. Na druhou stranu od devadesátých let klesl výrazně i počet pracovníků v samotné zemědělské výrobě. Hlavním důvodem snižování počtu uchazečů o střední zemědělské vzdělání je jejich nejasné uplatnění. Do roku 1989 škola vychovávala pracovníky pro zemědělská družstva, v devadesátých letech se „společenská poptávka“ po tomto oboru stala nejasnou. Škola se musela zaměřit na „vychování“ soukromého zemědělce. Zemědělské školství tímto reflektovalo trendy ve vývoji zemědělství, které v této době nemělo ucelenou koncepci.

Škola se za každou cenu snažila držet krok s konkurencí, a proto prošla řadou oprav a rekonstrukcí (zateplení budovy, nové šatny, fasády, zařízení kuchyně a laboratoří,...). Také vznikly učebny výpočetní techniky a v roce 1997 byla škola připojena k internetu.

Přetrvávající malý počet zájemců škole přinesl značné potíže s financováním, což bylo a je řešeno právě vytvářením nových oborů a slučováním s okolními školami.

V roce 1997/1998 bylo v oboru agropodnikání ve všech ročnících 75 žáků, v oboru ekonomika zemědělství a výživy 52 žáků a v obchodní akademii studovalo 133 žáků. Škola měla 23 stálých zaměstnanců.

Pozitivní změnou pro školu se v této době stala možnost cest a výměnných pobytů do západních zemí.⁴³

Problémem udržení chodu školního statku bylo jeho financování. Školních statků fungovalo po změně režimu v republice 55, což se na nové podmínky zdálo příliš mnoho. Byly snižovány dotace na tyto subjekty a tím započalo jejich zadlužování. V polovině devadesátých let začala takzvaná transformace školních hospodářství v rámci ČR. K stávajícím problémům se navíc přidal i požadavek na pokrytí restitučních nároků, který organizoval pozemkový fond ČR, bez ohledu na to, že mnoho z těchto zařízení byla profesionální výuková pracoviště s mnohaletou historií. Jiná situace je na Statcích vysokých zemědělských škol, které před těmito akcemi ochráněny byly.

Vyškovský statek čekala první transformace v roce 1997. Vedoucím školního statku se stal ředitel školy, byl snížen počet zaměstnanců z 52 na 30 a část majetku byla ponechána na vykrytí restitucí.

Postoj ministerstva zemědělství ke školním statkům byl však nadále negativní. Statky nebyly finančně podporovány, neměly přístup k finančním prostředkům z PGRLF (Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond), k dotacím na živočišnou výrobu. Dokonce jim byla odepřena možnost úvěrů u bank.

V září 1997 bylo Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR zrušeno 17 školních statků, mezi nimiž byl i rozsáhlý vyškovský areál. Většina ředitelů postižených škol se proti rozhodnutí odvolala. Jedinou možností, jak vyškovský školní statek zachovat, bylo předložit optimalizační plán a to již do 12. prosince 1997. Vyškovská škola se horečně pustila do projektu o záchranu školního statku. Zapojili se pracovníci i pedagogové školy. Projekt byl schválen a realizován do konce července 1998. Podstatou této „optimalizace“ bylo snížení výměry z 550 ha na 245 ha, oddlužení prodejem značné části movitého majetku (zvířata, stroje). Dále došlo ke snížení počtu zvířat pouze na stav zajišťující praktickou výuku. Rovněž došlo k dalšímu masivnímu propouštění,

⁴³ HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888–1998*. Vyškov, 1998. s.9-11; *Kronika zemědělské školy*. uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov.

na statku zůstalo pouze 8 zaměstnanců. Škola se musela zaměřit pouze na rentabilní činnost, kterou byla rostlinná výroba a zahradnictví.

Tyto nesnadné kroky s těžkým srdcem schválil stávající ředitel školy Jan Holzer. Jubilejní 110. rok zemědělského školství ve Vyškově nebyl jednoduchý, ale škola mohla pomalu vykročit do nového milénia.

Přes všechna opatření se škole nepodařilo udržet areál školního statku v celku. Značná část školního majetku v rámci restitucí přešla do majetku akciové společnosti Rostěnice. Tento zemědělský podnik na oplátku umožnil praxi studentům školy. Také moderní provoz chovu prasat přešel do soukromých rukou a byl vzápětí zrušen a provozovna byla prodána.

Zbytek školního statku zůstal v rukou školy do roku 2006, kdy byl statek definitivně zrušen a škola si ponechala pouze zahradu o rozloze několika arů. Tento krok se projevil dalším snížením počtu uchazečů. Krok Jihomoravského kraje se jevil (a jeví) dosti nelogický, neboť školní statek od roku 1998 hospodařil se ziskem. Za jeho zachování se marně postavilo část veřejnosti i pedagogů, přesto vedení školy (v této době již nezemědělské) nemělo zájem o školní statek bojovat.

V roce 1997 zemřel vedoucí školního statku J. Novák, který byl na školním statku od 1972⁴⁴

Zápis v kronice školy dokazuje, že 14. listopadu 1998 uplynulo právě sto deset let ode dne, kdy byla ve Vyškově otevřena Dvouletá soukromá hospodářská škola. U příležitosti tohoto výročí uspořádala ve dnech 13. a 14. listopadu Střední zemědělská škola a Obchodní akademie Vyškov, která je pokračováním zemědělského školství ve Vyškově, den otevřených dveří s prohlídkou školy v budově na ulici Komenského 7 ve Vyškově, dále setkání absolventů a bývalých pedagogů, výstavu kronik, alb, prací studentů, výstavu ovoce a drobného hospodářského zvířectva. V rámci oslav bylo možné navštívit školní statek. Oslavy se uskutečnily jednak v prostorách stávající školy, ale také v prostorách Posádkového domu armády ve Vyškově, kde program v sobotu 14. listopadu zahájil zpěvem sbor školy a Vyškovský smíšený pěvecký sbor.

⁴⁴ HOLZER, Jan.: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998*. Vyškov, 1998. s.14-15; *Kronika zemědělské školy*. uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov 2004-201 Okresní archiv Vyškov, fond školního statku ve Vyškově, 2006

K poslechu a k tanci hrála vyškovská skupina Panorama a cimbálová muzika Réva. Oslavy byly podporovány řadou podnikatelských subjektů, Městským úřadem ve Vyškově, vyškovským pivovarem, agrární komorou a okolními zemědělskými podniky.

3.9 Škola v novém tisíciletí

Škola po roce 2000 byla nadále v provozu, musela však stále bojovat s upadajícím zájmem uchazečů o studium. Další rána pro školu přišla v roce 2003, kdy kraj rozhodl o jejím sloučení s odbornou stavební školou a její přesídlení na druhý konec města. Budovu školy na Komenského náměstí by tak získalo sousedící gymnázium. Uvažovalo se také o jejím úplném zrušení. Tato optimalizace školství, jak se proces nazval, byla naštěstí pro školu zažehnána díky podpoře veřejnosti. Veřejnou petici během krátké doby podpořilo na tři tisíce občanů.

Některé změny však byly nevyhnutelné. V roce 2004 (1. července) byla škola sloučena se střední zdravotní školou. Od roku 2006 nesla název Střední škola zdravotnická a zemědělsko ekonomická Vyškov. Novou ředitelkou sloučených škol se stala ředitelka zdravotní školy Mgr. Věra Chudobová. V této době dochází ke zrušení školního statku. Nezemědělské vedení pro školu nebylo prospěšné a bylo přijímáno negativně v řadách odborných vyučujících. Někteří pedagogové vyučovali střídavě na obou školách vzdálených od sebe přibližně 4 kilometry.

V roce 2010 byl ukončen poměrně oblíbený obor Ekonomika zemědělství a výživy a byl nahrazen oborem Ekonomické lyceum. Obor Ekonomické lyceum bude letos ukončen. V roce 2013 došlo k další optimalizaci středních škol. Střední škola zdravotnická a zemědělsko-ekonomická byla sloučena s Gymnáziem Vyškov a Střední odbornou školou. Zemědělská sekce byla přesunuta na Střední odbornou školu v ulici Sochorova. Gymnázium zabralo větší část prostoru zemědělské školy pro nižší gymnázium. S nižším gymnáziem tak sdílí budovu obchodní akademie a ekonomické lyceum. Pedagogové vyučují v několika budovách této školy a jsou nuceni překonávat během dne značné vzdálenosti. Ředitelem celého uskupení se stal RNDr. Václav Klement.

Během následujícího roku se do budovy již bývalé zemědělské školy přestěhuje i Střední zdravotnická škola, která sídlí v nyní v městské části Dědice, nám. Svobody 50.

Důvodem optimalizace byl neúměrně malý počet studentů, jak na zemědělských, tak na ekonomických oborech.

Na zemědělské škole zůstal pouze obor agropodnikání. Odborné předměty (mechanizaci, rostlinou a živočišnou výrobu, zpracování zemědělských produktů,...) vyučují Ing. Poláčková Zora a Ing. Ščudla Radovan.

Zemědělská škola ve Vyškově v letošním roce oslaví 126 let. ⁴⁵

Ředitelé v historii vyškovské zemědělské školy

Tebich, Jaroslav	1888-1898
Gayer, Zdeněk	1898-1909
Hama, Karel	1909-1912
Lenoch, Tomáš	1912-1924
Kroupa, Jakoub	1924-1945
Ing. Marek, František	1945-1960
Pavlík, Václav	1960-1989
Ing. Matuška, Josef	1989-1991
Ing. Michlíček, Leopold.	1991-1992 (přechodné období bez ředitele)
Ing. Rek, Jan	1991-1992 (přechodné období bez ředitele)
Ing. Holzer, Jan	1992-2004
Mgr. Chudobová Eva.	2004-2013
RNDr. Klement, Václav	2013- dosud

46

⁴⁵ *Kronika zemědělské školy.* uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov 1970-2004; *Kronika zemědělské školy.* uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov 2004-2013

⁴⁶ HOLZER, Jan: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998.* Vyškov, 1998. s.28; *Kronika zemědělské školy.* uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov

ZÁVĚR

Zemědělské školství ve Vyškově a jeho okolí prošlo v průběhu svého vývoje řadou změn, které se odvíjelo od politického a hospodářského vývoje v zemi, ale především od nezadržitelného vývoje zemědělské výroby, které vyžadovalo a vyžaduje pro svou úspěšnou existenci vzdělané odborníky. Rozvoj zemědělské výroby s sebou přinesl nové technologie, nové systémy rostlinné a živočišné výroby, změnila se struktura pěstovaných plodin, jejich způsob ošetřování, sklizně i zpracování. Každá doba, kterou ve své práci popisují, vyžadovala kvalifikované odborníky, kteří dokázali obstát v podmínkách tehdejší společnosti a to zejména z hlediska soběstačnosti v potravinách. Nárůst populace a zvyšování životní úrovně s sebou přinesly vyšší nároky na množství i kvalitu pěstovaných komodit a živočišných produktů.

Ve své práci jsem shrnul v časovém sledu vývoj zemědělského školství ve Vyškově v návaznosti na politický vývoj v zemi.

Zemědělské školství ve Vyškově na počátku svého vývoje bylo určeno především pro děti rolníků a umožňovalo rozšiřovat své znalosti o nové poznatky z oboru. Po celou dobu své existence v různých obměnách organizovala kurzy, školení, krátkodobá studia podle stávajících potřeb společnosti.

Škola svou činnost provozuje od svého vzniku roku 1888 dosud. Její činnost v průběhu celého období nikdy nebyla přerušena a to ani v průběhu 2. světové války. Tehdy došlo pouze k jejímu přemístění do provizorních prostor v budově Gymnázia a poté do budovy v Nosálovicích. Z mé práce vyplývá, že k nejúspěšnějšímu období zemědělského školství patřilo období nárůstu počtu těchto škol z důvodu zvyšujícího se zájmu o studium a to od 50. let do konce 80. let 20. století. Bohužel vývoj současného zemědělského školství odráží vývoj zemědělské politiky v zemi. Snížil se zájem o zemědělské obory, a to jednak z důvodu poklesu pracovních míst v zemědělství, ale také protože se jedná o odvětví s nejnižším průměrným platem, jeho úroveň zůstává hluboko pod celkovou průměrnou mzdou v ČR.

Od roku 1990 dle Českého statistického úřadu je trvalý pokles počtu pracovníků v zemědělství. V roce 1989 pracovalo v zemědělství ČR 533 tisíc

pracovníků, a koncem roku 1992 se jejich počet snížil na 311 tisíc, v roce 2000 pracovalo v zemědělství už pouze 151 tisíc pracovníků.

Domnívám se, že úroveň zemědělství odráží úroveň celé země, protože platí, že zemědělství neslouží jen k výrobě potravin, ale má i společenskou a ekologickou funkci. Formuje a udržuje krajinnotvorné prvky, zajišťuje zdraví našich lesů a vod. Venkovský prostor je zemědělstvím přímo určován.⁴⁷

V průběhu vývoje školy se často měnil nejen její název a umístění, ale také délka studia a vyučované obory. Škola byla nejprve umístěna do budovy na ulici Venkovní, nynější Žerotínovu, kde působila jeden rok. Dlouhé období 52 let měla své působiště na Tyršově ulici ve Vyškově, s přestávkou v letech 2. světové války, kdy byla na čas přemístěna do provizorních prostor v budově gymnázia a také do budovy v Nosálovicích, což je místní část Vyškova. Sedm let potom výuka probíhala v prostorách vyškovského zámku a od roku 1958 do roku 2013 v budově nedaleko středu města na náměstí Komenského, čp. 7 ve Vyškově. V současné době je přemístěna na Sochorovu ulici do prostor bývalého učiliště.

Délka studia se v průběhu let měnila s vyučováním pouze v zimních měsících, před jednoletá a dvouletá studia až po současné čtyřleté obory s maturitou.

Vyučované předměty se po celou dobu samozřejmě týkaly zemědělské výroby a k rozčlenění na rostlinnou a živočišnou výrobu došlo až v padesátých letech 20. století z důvodu zvyšujícího se obsahu učiva pro jednotlivé obory. Tím se vymezila specializace uchazečů o práci v zemědělských podnicích (pěstitel, chovatel).

Zemědělství a s ním i zemědělské školy se odvíjely od politického vývoje. Vyškovská škola nebyla výjimkou. Ustála hned několik politických režimů. Vznikla za monarchie jako jazykově česká škola, díky čemuž plynule přešla do období první republiky. Okupace ji prakticky nezasáhla a nástup komunistů zajistil její nebývalý rozvoj, stejně jako mnoha dalším zemědělským školám. Žádné výrazné personální změny v této době, po roce 1948, ve vyškovské škole nenastaly. Nejvýraznější zlom nastal po roce 1989. Výrazná obměna pedagogického sboru, boj o školní statek a postupná transformace

⁴⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Česká republika od roku 1989 v číslech*. In: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#05 [cit. 30. 3. 2014]

zemědělské školy na ekonomickou, znamenal pro zemědělskou školu ve Vyškově úpadek. Nyní škola funguje ve velmi omezené míře v rámci „sloučeného celku“ : Gymnázium, Střední odborná škola a Střední odborná zemědělsko-ekonomická škola Vyškov. ⁴⁸

⁴⁸ *Kronika zemědělské školy*. uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov 1970-2004;
Kronika zemědělské školy. uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov 2004-2013; Okresní archiv Vyškov, fond zemědělské školy ve Vyškově, in. č. 103, Katalog II a 1950-1951

Název vyškovské zemědělské školy a umístění od počátku do současnosti

Rok	Název školy	Délka studia	Obory	Umístění školy
1888	Zemská odborná škola hospodářská	Říjen - květen	nespecifikováno	Venkovní ulice č. 111, Vyškov do roku 1899 (pvní Žerotínova) potom
1920	Zemská dvouletá hospodářská škola	2 roky	nespecifikováno	Tyršova ul., Vyškov
1931	Zemská odborná škola pro mimoškolní a poradenskou činnost		nespecifikováno	Tyršova ul., Vyškov
1939	Státní odborná hospodářská škola		nespecifikováno	Tyršova ul., Vyškov
1941	Odborná škola hospodářská		nespecifikováno	Tyršova ul., Vyškov
1944	Lidová škola zemědělská		nespecifikováno	Tyršova ul., Vyškov
1945	Zimní rolnická škola	Zimní období	nespecifikováno	Komenského 1, Vyškov (prostory Gymnázia), rozděli Nosálovice
1949	Jednoroční rolnická škola	1 rok	nespecifikováno	Tyršova ul., Vyškov
1951	Rolnická škola pěstitelská a chovatelská	2 roky	Pěstitel-chovatel	Z Tyršovy ulice do prostor zámku
1955	Mistrovská škola zemědělská	2 roky	Pěstitel-chovatel	Zámecké prostory
1958	Střední zemědělská technická škola (SZTŠ)	4 roky	Pěstitel - chovatel	Komenského 7, Vyškov (bývalý klášter)
1986	Střední zemědělská škola (SZeŠ)	4 roky	Pěstitel-chovatel	Komenského 7, Vyškov (bývalý klášter)
1994	Střední zemědělská škola a Obchodní akademie	4 roky	Agropodnikání, rostlinolékařství, ekonomika zemědělství a	Komenského 7, Vyškov (bývalý klášter)
2000	Střední odborná škola	4 roky	Agropodnikání, rostlinolékařství, ekonomika zemědělství a	Komenského 7, Vyškov (bývalý klášter)
2004	Střední odborná škola a Střední zemědělská škola	4 roky	Agropodnikání, rostlinolékařství, ekonomika zemědělství a výživy	Komenského 7, Vyškov (bývalý klášter)
2006	Střední škola zdravotnická a zemědělsko-ekonomická	4 roky	Agropodnikání, ekonomika zemědělství	Komenského 7, Vyškov (bývalý klášter)
2013	Gymnázium a Střední odborná škola zdravotnická a ekonomická	4 roky	Agropodnikání	Sochorova ul., Vyškov

49

⁴⁹ HLAVINKA, Otto: *Almanach 1888-1968, 80 let zemědělského školství ve Vyškově.*

Vyškov, 1968, s. 74,63-69; Okresní archiv. Vyškov, fond zemědělské školy ve Vyškově, in. č. 103, Katalog II a 1950-1951; HOLZER, Jan.: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998.* Vyškov, 1998, s.8-11.

RESUMÉ

V této bakalářské práci se věnuji zemědělskému školství se zvláštním zaměřením na zemědělskou školu ve Vyškově.

Specifikuji historická období, která významně ovlivnila vývoj výše uvedené školy v oblastech jako je její umístění, početní zastoupení studentů, struktura učitelského sboru, výběr odborných předmětů nebo množství a kvalita praktických cvičení a s nimi souvisejících školních pozemků (a později školního statku); v neposlední řadě se zabývám i financováním školy.

Vytvořením přehledu evoluce výše uvedené školy otevírám otázku dopadu politického vývoje na stav zemědělského školství nejen ve Vyškově, ale v celé zemi.

Cílem této bakalářské práce je objasnit historický vývoj zemědělského školství ve Vyškově v návaznosti na vývoj v zemi. Popisuji zde jednotlivé etapy vývoje vyškovské zemědělské školy od jejího vzniku v roce 1888 do současnosti. Zvláštní pozornost je věnována historickým změnám v naší společnosti a jejich vlivu na změny v zemědělském školství.

SUMMARY

This bachelor's thesis is devoted to agricultural education with particular focus on the Agricultural School in Vyškov.

I specify historical periods, which significantly influenced development of the aforementioned school in areas as its location, numerical representation of students, structure of the staff , selection of vocational subjects or amount and quality of practical exercises and related school grounds (and later school farm); last but not the least, I also deal with school funding.

By creating an overview of the aforementioned school's evolution, I open the question of impact of political development on the status of agricultural education not only in Vyškov, but in the whole country.

The purpose of this thesis is to explain historical development of agricultural education in Vyškov in response to development in the country. I describe different stages of development of the Agricultural School in Vyškov since its establishment in 1888 to the present. Special attention is paid to historical changes in our society and their influence on changes in agricultural education.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY:

Literatura:

- BENDA, Jiří; Hradil, Zdeněk: *Zemědělské a lesnické školství v ČSSR*. Praha, 1963.
- ČERNOHORSKÝ, Z. *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha, 1980. 306 s.
- HAVELKA, Miloš; Vyškov město a okres. Národohospodářská propagace Československa, Brno, 1936,
- JANÁK, Jan: *Dějiny Moravy. díl 3/1. Hospodářský rozmach Moravy 1740-1918*. Brno, 1999.
- JŮVA, Vladimír: *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno, 1995.
- KUKLÍK, Jan: *Konfiskace, pozemkové reformy a vyvlastnění v československých dějinách 20. století*. Praha, 2011.
- MIKULKA Radek: *Vyškov*. Litomyšl, 2009.
- NEKUDA, V. a kol. *Vlastivěda moravská Vyškovsko*. Brno, 1965.
- POMEZNÝ, Josef – ZELINKA, Zdeněk: *Zemědělské školství*. Praha, 1954.
- RAŠTICOVÁ, Blanka (red).: *Zemědělské školství, výzkum a osvěta jako předpoklad hospodářského a sociálního rozvoje venkova v 19. a 20. století*. Brno, 2004
- ŠŮSTEK, Václav: *Historie zrady, Vyškovský německý jazykový ostrůvek 1918 – 1946, I.*. Praha:, 2012.

Archivní prameny:

Okresní archiv Vyškov, fond Zemědělské školy Vyškov, in.č. 25 Katalog hlavní třídní knihy.

Okresní archiv Vyškov, fond zemědělské školy ve Vyškově, in. č. 103, Katalog II a 1950-1951

Okresní archiv Vyškov, fond Zemědělské školy Vyškov, in.č. 110, Kniha Konferenčních zápisů 1924-1946

Okresní archiv Vyškov, fond zemědělské školy ve Vyškově, in. č. 111, Kniha protokolu rozmluv žáků zimní rolnické školy ve Vyškově od 1890-94.

Okresní archiv Vyškov, fond školního statku ve Vyškově, 2006.

Vydané prameny:

BENDA, Josef: *Devadesát let zemědělského školství ve Vyškově : Almanach 1888-1978*. Vyškov, 1978.

HOLZER, Jan. a kol.: *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998*. Vyškov, 1998.

HLAVINKA, Otto: *Almanach 1888-1968, 80 let zemědělského školství ve Vyškově*. Vyškov, 1968.

KOL. AUTORŮ: *Jubilejní památník Okresního hospodářského spolku ve Vyškově*. Vyškov, 1928.

KOL. AUTORŮ: *První zpráva české chlapecké a dívčí školy měšťanské ve Vyškově za dobu od školního. roku 1905-6 do školního. roku 1908-9*. Vyškov, 1909.

KROUPA, Jakub: *Jubilejní výroční zpráva 1888-1938 : padesát let zemské odborné školy hospodářské a zemědělské poradny ve Vyškově*. Vyškov, 1938.

PAVLÍK, V. a kol.: *90 let zemědělského školství ve Vyškově*. Vyškov, 1978.

REICH, Edvard: *Zemědělské školství a vyučování v republice Československé r. 1920*. Praha, 1921.

SEHNAL, V. a kol. *První zpráva měšťanské školy ve Vyškově za dobu 1905 – 1906 do školního roku 1908–1909*. Vyškov, 1909.

Ostatní prameny

Kronika zemědělské školy 1970-2004. uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov

Kronika zemědělské školy 2004-2013, uložena u zástupce ředitele Gymnázia Vyškov

Internetové zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Česká republika od roku 1989 v číslech. In: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#05 [cit. 30. 3. 2014]

Seznam příloh

Obr.č.1 *Tyršova ulice*, Vyškov IN:

<http://www.holicekfoto.cz/fotoalbum/vyskov/vyskov---historicke-foto/vyskov---rozdeleni-dle-obdobi/obdobi-1960-1989/0029.---tyrsova-ulice.html> [cit. 30. 3. 2014]

Obr.č.2 *budova školy na ulici Žerotínova a Tyršova*. Vyškovský zpravodaj

3/2014 – str. 11 (In: http://www.vyskov-mesto.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=18857&id_dokumenty=1107793 [cit. 30. 3. 2014])

Obr.č.3 *Škola v roce 1959* - z kroniky zemědělské školy

Obr.č. 4 *Zemědělská škola na Komenského ulici* – kresba z kroniky školy

Obr. č. 5 *Den dovedností v roce 1986*. z kroniky školy

Obr. č. 6 *Praxe na školním statku*. z kroniky zemědělské školy

Obr. č. 7 *Praxe na školním statku*. z kroniky zemědělské školy

Obr. č. 8 *Učitelství sbor v roce 2003*.z kroniky zemědělské školy

Obr. č.9 *Školní statek po roce 2006*. In: <http://www.brownfieldy-jmk.cz/detail/?id=6305> [cit. 28. 3. 2014]

Obr.č.10 *Zemědělská škola na ulici Komenského ve Vyškově*. In:

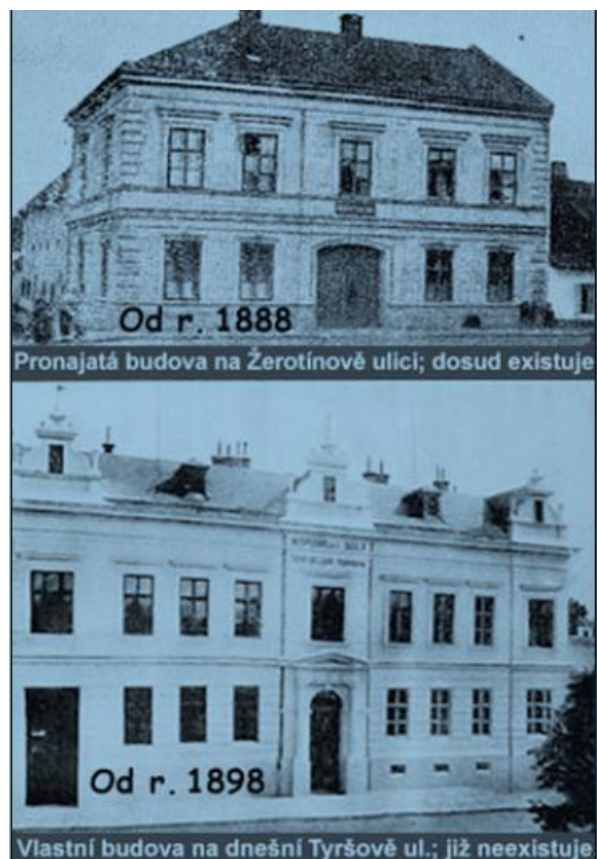
<http://www.ceskatelevize.cz/zpravodajstvi-brno/zpravy/227179-rok-od-slouceni-strednich-skol-reditele-i-studenti-si-zmenu-vetsinou-pochvaluji> [cit. 28. 3. 2014]

Přílohy

Obr.č.1 Tyršova ulice, Vyškov

Obr.č.2 budova školy na ulici Žerotínova a Tyršova

Obr.č.3 Z kroniky zemědělské školy – rok 1959

Střední zemědělská technická škola
obor pěstitel - chovatel
ve Vyškově
od roku 1959

Obr.č. 4 Zemědělská škola na Komenského ulici – kresba z kroniky školy

Obr. č. 5 Den dovedností v roce 1986

Obr. č. 6 Z kroniky zemědělské školy – praxe na školním statku

Obr. č. 7 Z kroniky zemědělské školy – praxe na školním statku

Obr. č. 8 Z kroniky zemědělské školy – učitelský sbor v roce 2003

Obr. č.9 Školní statek po roce 2006

Obr.č. 10 Zemědělská škola na ulici Komenského ve Vyškově

